

BBL

Biblioteksbladet

Vad är bibliotek på entreprenad?

KB:s nya organisation

Nedslag i Sigtuna kommun

Expertgruppen för biblioteksstatistik

02:2009

Teknikhuset i bibliotekens
och låntagarnas tjänst del 4:

Tillgänglighet

“CS Library följer 24-timmars-
vägledningen och tillgängliggör
bibliotekets tjänster på webben
och i mobilen för ALLA.”

För fler vägar till framtidens bibliotek;
gå till www.cslibrary.se

Kontakta gärna Rey Langels, VD för Teknikhuset AB,
tel: 090-70 87 06 epost: rey.langels@teknikhuset.se så får du veta mer!

www.teknikhuset.se

Teknikhuset uppfinner och utvecklar programvara och lösningar med människan i centrum för att göra information och teknologi tillgänglig för alla. Produkterna utvecklas på Microsoftplattformen, men kan tack vare sin öppenhet (SOA, XML, web services, web parts, m.m.) enkelt användas tillsammans med de flesta system på marknaden. Våra kunder är kommuner, myndigheter, företag och organisationer med stora krav på säkerhet och tillgänglighet. Teknikhuset har ramavtal med Verva.

ÄRGÅNG 94

Postadress

Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress

World Trade Center, D5, Klarabergs-
viadukten 70 eller Kungsbron 1,
Stockholm
Tel. 08-545 132 30
BBL Tel. 08-545 132 40
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteksförnings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår
BBL i medlemsavgiften, 350:– för
enskild medlem (heltidsstuderande
och pensionärer 175:–). Övriga beta-
lar 500:– (Sverige), utanför Sverige,
600:–

Ansvarig utgivare

Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio

Omslag: Paolo Sangregorio

Redaktionen förbehåller sig rätten
att korta och redigera manus. För
obeställt material ansvarar ej.

Annonser

Bo Eriksson
Knut Wallenbergs väg 35
133 34 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 57 eller
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteksförning är en
ideell förening med uppgift att främja
svenskt biblioteksväsen.
Biblioteksbladet speglar föreningens
verksamhet, åsikter och ställnings-
tagande men har också till uppgift
att väcka egen debatt genom att ge
utrymme åt andra åsiktsyttringar.
Tidningen har en fri och självständig
roll och bedrivs med tryckfrihetsför-
ordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den
2 mars.

Den här tidskriften är
TS-kontrollerad.

Förord

Henriette Zorn

VARFÖR ANSES det i biblio-
teksvärlden vara så krångligt
att lägga ut verksamheter på
entreprenad? Inom sjukvår-
den gör man det, inom skolan genom
friskolesystemet också. Men när det
kommer till bibliotek är det mer kompli-
cerat. I en längre artikel i detta nummer
får man åtminstone delvis förklaringen. Efter att i
förra numret vridit och vänt på vad som är kärnan
i folkbibliotekens verksamhet har Niclas Lindberg
i detta nummer gripit sig an temat biblioteksentre-
prenader. Det är ingen polemisk text, Niclas Lind-
berg tar inte ställning för eller emot. Snarare hand-
lar det om torr och faktisk konsumentupplysning
där han går igenom begrepp, läser uppsatser, lagar
och förordningar samt redogör för vad man bör tän-
ka på när man sluter avtal med en entreprenör. Efter
den genomgången framstår det – åtminstone för
mig – som en gåta varför i all världen någon skulle
vilja driva eller lägga ut biblioteksverksamhet på en-
treprenad. Krångligt är bara förnamnet.

Att konsumentupplysning av den här typen be-
hövs står klart efter läsning av "Handbok för utma-
nare – om privata företags möjligheter att utmana
kommunala verksamheter", utgiven av Svenskt
Näringsliv. Där intervjuas Per Magnus Wicén, vd
för Svenska Boklån, om sina erfarenheter som ut-
manare på biblioteksområdet. Bortsett från att det
är rätt mycket surt-sa-räven-karaktär över vad som
sågs i intervjun, framgår det ganska bra varför hit-
tills fyra av fem kommuner med utmaningsrätt valt
att tacka nej till Svensk Boklåns upplägg: företagets
okunnighet om biblioteksverksamhet i synnerhet
och kommunal verksamhet i allmänhet.

Citat ur texten där Wicén delger sina erfarenhe-
ter:

"Hälften av alla böcker på svenska bibliotek är
aldrig utlånade. Det kostar pengar och binder kapitel
i onödan. Samtidigt finns för få exemplar till ut-
låning av populära författare som Camilla Läckberg

till exempel. Vi vill förändra utlåningen
och effektivisera den bland annat med
hjälp av modern IT."

Skälen till att nämnda kommuner
tackat nej anför Wicén som 1) kommu-
nerna har missuppfattat upplägget; 2)
citat: "Ett annat skäl till att vår utmaning
inte tagits på allvar är att vi saknar erfa-
renhet av att driva biblioteksverksamhet. Men det
är ju omöjligt i en monopolbransch som bibliotek.
Kravet på att ett seriöst företag enbart ska ha sysslat
med liknande verksamhet tidigare måste bort"; 3)
utmaningarna har blivit kända i media eftersom de
betraktas som öppna, offentliga handlingar. Opini-
onen har alltså haft möjlighet att påverka politiker
och nämnder. Utmaningarna, anser Wicén, borde få
kommersiell sekretess...

Ja, vad ska man säga? Hört talas om reglerna för
offentlig upphandling? Att folkbiblioteken ska göra
all slags kunskap och information lätt tillgänglig
för sina användare? Att folkbibliotekets samlingar
och utbud av tjänster inte ska vara föremål för nå-
gon form av kommersiella påtryckningar...? Att viss
erfarenhet av och kunskap om den verksamhet man
ska bedriva nog är en fördel och önskvärd. Man lejer
ju heller inte ut vårderna till entreprenörer inom vvs-
branschen. Inte än, i alla fall.

I detta nummer skriver vi också om Kulturutred-
ningen fast den landade nära pressläggningen. Det
mesta är väl redan sagt men för alla som inte orkat
läsa gör vi en sammanfattning. Personligen står jag
en smula frågande till den föreslagna myndighets-
strukturen. Upplägget riskerar att bli väldigt instru-
mentellt. Man kommer att vara tvungen att tillsätta
en massa arbetsgrupper och sakkunniga som kan be-
döma vad som är värt att satsa på och vilka som ska få
pengar. Då kan man fråga sig: Vad vinner man egent-
ligen på den föreslagna renodlingen av strukturen?

Vi har också talat med KB:s Gunnar Sahlin – om
utredningen, men också om den omorganisation
som gjorts på myndigheten.

Ur innehållet:

- 4 Biblioteksentreprenader – en stor sak! Niclas Lindberg
- 8 Biblioteksassistent klämde handen i utlåningsautomat.
Åsa Ekström
- 11 Kulturutredningen: Kulturpolitik på entreprenad.
Henriette Zorn
- 15 Gunnar Sahlin om Kulturutredningens förslag. Åsa Ekström
- 18 KB:s nya organisation. Åsa Ekström
- 24 Statistik – en del av bibliotekens strategi och utveckling.
MarieLouise Samuelsson

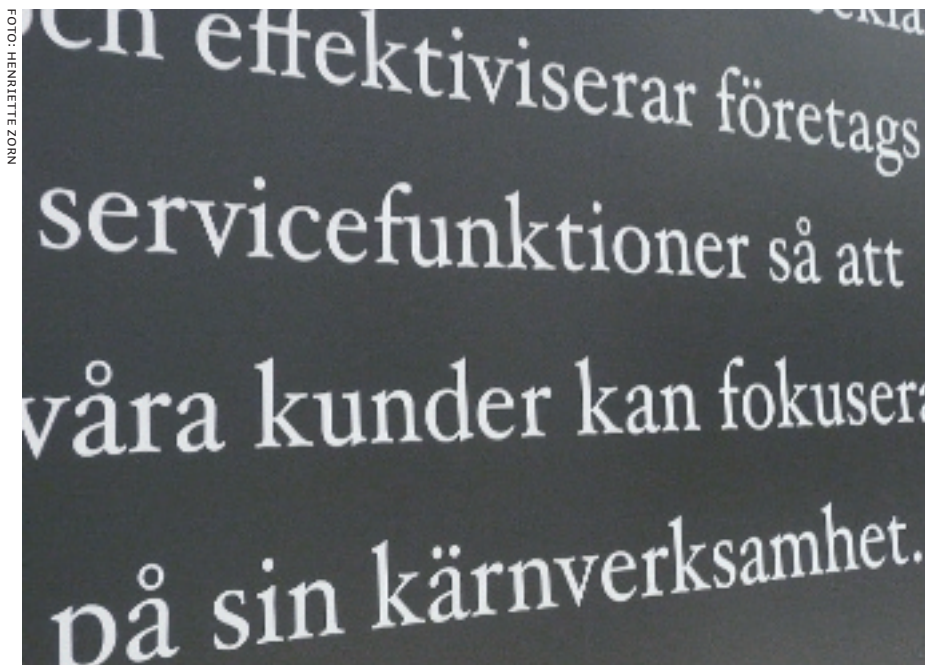

Avdelningar

- 26 Utblick
- 28 Recensioner
- 29 Debatt och kommentar
- 30 Krönika
- 35 Bessersvister
- 36 Föreningsnytt
- 39 Kalendarium

Biblioteksentreprenader – en stor sak!

Inom sjukvården gör man det, inom skolan också. Varför anses det i biblioteksvärlden så krångligt med entreprenader? Vad är egentligen bibliotek på entreprenad och vad ska man tänka på när man skriver avtal? Niclas Lindberg försöker ge ett svar.

AV **NICLAS LINDBERG**

FOLKBIBLIOTEK PÅ entreprenad är inte särskilt vanligt men förekommer, i tex Hällefors och i Nacka. Flera kommuner har avvisat förslag på biblioteksentreprenader medan det i andra pågår diskussioner. Frågor som dykt upp hos mig är: Vad är en biblioteksentreprenad? Vad ska man tänka på? Hur säkerställer man värdegrunden?

För den som vill läsa mer vill jag gärna rekommendera en magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap, *Privatisering av folkbibliotek* (Bibliotekshögskolan, Borås, 2004) och Kulturrådets rapport *Entreprenad – till vilket pris* (1994:1). Jag har gjort några nedslag i både uppsatsen och rapporten och det

har resulterat i ett par egna reflektioner och kommentarer.

I debatten råder ibland en viss förvirring kring följande begrepp:

PRIVATA BIBLIOTEK. Dessa är i allmänhet inte tillgängliga för allmänheten. De drivs inte heller i samhällets regi eller med skattemedel.

PERSONALKOOPERATIV. De driver inte verksamheten för egen räkning utan för samhällslets. Ett sådant kooperativ är att betrakta som en form av entreprenad.

FÖRENINGSDRIVNA BIBLIOTEK. En del kommuner ger bidrag till hembygdsföreningar, vänföreningar till biblioteket etc. för att driva en biblioteksenhet. Om biblioteksverksamheten i huvudsak riktar sig till allmänheten

och inte till de egna föreningsmedlemmarna, om kommunala bidrag utgår och verksamheten bedrivs i enlighet med en av kommunen antagen målsättning, är det föreningsdrivna biblioteket en form av entreprenad.

ENTREPRENAD. Kommunen anlitar en extern producent för att mot ersättning utföra en viss uppgift som annars skulle ha utförts i kommunens regi.

I uppsatsen *Privatisering av folkbibliotek* har man funnit följande fördelar med folkbibliotek på entreprenad:

- Lägre kostnader
- Flexibilitet och anpassning
- Mindre detaljstyrning
- Innovationskraft och kreativitet
- Snabbare och smidigare beslutsvägar

Följande nackdelar redovisas:

- Kommunens kulturpolitiska inflytande minskar
- Fragmentisering av bibliotekssystemet sker
- Kommunalt monopol ersätts av privat monopol vid för få intressenter
- Osäkerhet och ineffektivitet kan råda vid ostabila entreprenörer

ENTREPRENAD INGEN GENVÄG. De första folkbiblioteken i Sverige, och även i Norden, som lades ut på entreprenad var biblioteken i Åre kommun 1990. Kommunfullmäktige i Åre slöt avtal med Nordisk Biblioteksutveckling AB (NBU) om att driva biblioteksverksamheten på entreprenad. Entreprenaden av biblioteken i Åre kommun har kartlagts av Göran Bostedt i *Bibliotek på entreprenad: Medborgarna och biblioteksverksamheten i Åre kommun: en studie av förändrade kommunala verksamhetsformer*. Bostedt konstaterar att besöksfrekvens, öppethållande och utlåning ökade i Åre. Bostedt konstaterar också att det

var verksamheten som biblioteken erbjöd som var viktigare än formen för genomförandet. Han menar vidare att entreprenad inte är en nödvändig förutsättning för uppnå de aktuella resultaten. Resultaten av Åre-bibliotekens arbetssätt hade likaväl kunnat genomföras i kommunal förvaltningsform. Poängen är istället att organisationsförändringar av många olika slag kan behövas för att bryta traditionella uppfattningar om vad organisationen kan eller inte kan göra. Kulturrådet framför i sin rapport, *Entreprenad – till vilket pris*, liknande slutsatser efter att ha granskat ett antal entreprenadformer:

”Det har antagits som en fördel med entreprenadformen, till skillnad från konventionell offentlig drift, att den skulle leda till ökad effektivitet och ge utrymme för kreativitet och nytänkande. Det finns inget i de granskade fallen som ger belägg för detta antagande. Utan tvekan finns inom folkbiblioteksområdet ett behov av utveckling och förnyelse. För att denna förändringspotential skall kunna utlösas är det nödvändigt att bibliotekens huvudmän formulerar tydliga bibliotekspolitiska krav och utvecklar vederhäftiga uppföljnings- och utvärderingsmetoder. Entreprenadformen leder inte automatiskt till förnyelse och nytänkande. De granskade biblioteken har inte uppvisat några fördelar som inte hade kunnat åstadkommas i egen regi.”

”Om uppgiften är så delikat och så svår att utvärdera att en entreprenad måste späckas med inskränkningar och specifikationer, då är det bäst att avstå från utomstående entreprenörer.”

I UPPSATSEN REDOVISAS en diskussion om entreprenader som John D. Donahue för i *Den svåra konsten att privatisera*. Donahue menar att valet mellan entreprenad eller offentlig organisation vilar på ett antal frågeställningar. Går produkten att definiera? Är ett konkurrensförhållande genomförbart? Är medlen viktiga eller kan man överlåta åt verkställaren att välja sina egna metoder? Kan utförandet utvärderas?

Beroende på svaren landar Donahue i följande uppfattning: om uppgiften är så delikat och så svår att utvärdera att en entreprenad måste späckas med inskränkningar och specifikationer, då är det bäst att avstå från utomstående entreprenörer. Särskilt som det inte finns några garantier att en entreprenad automatiskt löser de eventuella problem som man upplever finns i den verksamhet som drivs i egen regi.

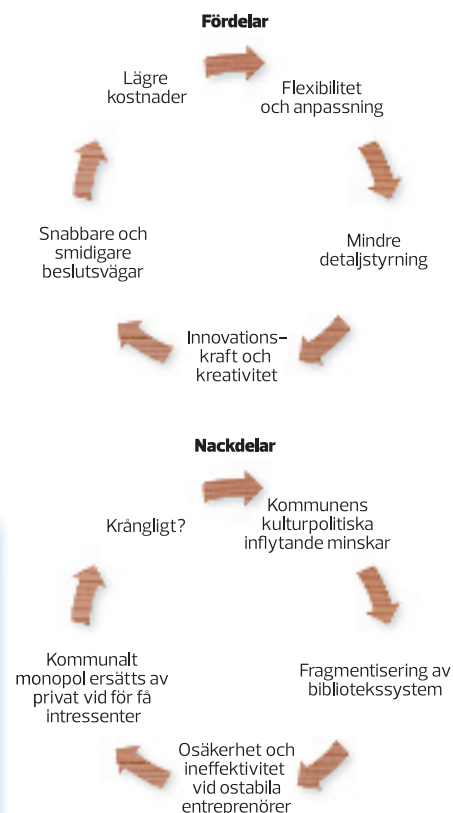
Om man landar i uppfattningen att entreprenader är det bästa alternativet är kommunen alltjämt huvudman för verksamheten och kommunen har kvar det fulla ansvaret för verksamheten. Kommunen ska också:

- fastställa kvantitativa och kvalitativa mål för verksamheten
- prioritera insatserna samt ange vilka som skall få del av tjänsterna och i vilken omfattning
- fastställa avgifter för den del av verksamheten som är avgiftsbelagd
- göra upphandlingen enligt gällande upphandlingsregler
- följa upp och kontrollera verksamheten

Så långt magisteruppsatsen och rapporten.

ENTREPRENAD AV VAD? Ett beslut om att ge en entreprenör uppdraget att bedriva folkbiblioteksverksamhet ska normalt föregås av en upphandling enligt reglerna om offentlig upphandling (2007:1091). Den första frågan man bör göra klart för sig själv och en eventuell entreprenör är vad ett folkbibliotek är för någonting. Att hänvisa till bibliotekslagen räcker inte. Bibliotekslagen i sitt nuvarande utförande får nog anses bygga på antagandet att folkbiblioteken ska drivas i kommunal och offentlig regi. Den ger inte en fullödig ram för biblioteksverksamheten, vilket vore önskvärt, inte minst i en entreprenadsituation. Bibliotekslagen fångar inte upp centrala utgångs-

Bibliotek på Entreprenad

■ punkter för folkbibliotekens verksamhet som de tex kommer till uttryck i UNESCO:s folkbiblioteksmanifest. Sammanfattningsvis kan man säga att:

Folkbiblioteket skall göra alla slag av kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare. Folkbibliotekets samlingar och utbud av tjänster skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar. Folkbibliotekets tjänster skall i princip vara avgiftsfria.

I UNESCO:s manifest förtydligas begreppet *alla* genom att folkbiblioteket ska vara till för människor oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk, samhällsklass, funktionshinder, sjukdom eller internering inom kriminalvården. Med *alla slag av kunskap* menas i texten att alla åldersgrupper skall kunna finna material och tjänster som tillgodoser deras behov, ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling. Samlingar och tjänster skall omfatta alla slag av lämpliga medier, förmedlade genom såväl modern teknik som traditionellt material.

På olika sätt har detta också omsatts i den svenska bibliotekslagen. I 3 § slås fast att avgiftsfrihet ska gälla för boklån. I 8 § och 9 § anges att folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn, ungdomar, funktionshindrade samt invandrare och språkliga minoriteter. Däremot har man inte i den svenska bibliotekslagen valt att ta med formuleringar om skydd mot censur eller kommersiella påtryckningar. Tveklöst kan man nog ändå med fog säga att svensk bibliotekslagstiftning vilar på folkbiblioteksmanifestet. Enligt mitt sätt att se omfattas också kommunernas folkbibliotek av UNESCO:s grundläggande krav på skydd mot censur och kommersiella påtryckningar genom konkludent* handlande. Detsamma gäller de tolv uppgifter som folkbiblioteket har enligt folkbiblioteksmanifestet. När en biblioteksentreprenad ska utformas är det angeläget att kommunen ser till att bibliotekslagens krav och UNESCO:s grundläggande utgångspunkter och uppgif-

ter för folkbiblioteksverksamheten kommer till uttryck i såväl upphandlingsunderlaget som i det kommande avtalet. Min poäng är att det – utöver att reglera allt praktiskt som ska fungera i ett folkbibliotek (öppettider och annat) – är viktigt att i en upphandling och i ett avtal göra tydligt att folkbiblioteket opererar i en kontext av fri kunskapsförmedling och åsiktsbildning samt i en kontext av demokrati och yttrandefrihet. Som det sammanfattas i folkbiblioteksmanifestet:

”Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas eget deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.”

ENTREPRENADAVTALET. Det finns också ett antal rättsliga aspekter som man bör tänka på vid en eventuell entreprenad till ett privat företag. Kommunen måste försäkra sig om att företaget iakttar vissa kommunalrättsliga principer samt följer de lagar och regler som skulle ha gällt vid kommunens egen drift.

En utmärkt introduktion och inspiration till delar av det en kommun och entreprenör bör tänka på i avtal och i verksamheten ges i boken *Biblioteken och juridiken* av Susanna Broms.

Varken bibliotekslagen (1996:1596), tryckfrihetsförordningens (1949:105) bestämmelser om handlingsoffentlighet eller sekretesslagen (1980:100) är direkt tillämpliga på ett privat företag som bedriver allmän folkbiblioteksverksamhet på uppdrag av en kommun. Avtalet mellan kommunen och entreprenören bör därför ange att företaget är skyldigt att följa sådana lagar samt kommunala beslut och riktlinjer som från tid till annan gäller för folkbibliotekets verksamhet.

Utöver en generell formulering kan man också ange skyldigheter som man anser vara särskilt centrala, tex avgiftsfriheten. Man kan också säkerställa att entreprenören iakttar sekretess i enlighet med 9 kap 22 § sekretesslagen gällande uppgift i register om enskilda lån, reservation eller annan form av beställning. Det kan också vara lämpligt att klargöra att entreprenören inte ska äga rätt att lagra historiska uppgifter avseende lån. I anslutning till detta kan det vara bra att fundera över om man i avtalet vill införa restriktioner för vilka möjligheter entreprenören ska ha för att använda sig av uppgifter i låntagarregistret, tex för marknadsföringsinsatser för andra varor och tjänster som entreprenören tillhandahåller. Enligt personuppgiftslagen (PUL) 10 § är det möjligt för ett företag att använda personuppgifter för marknadsföringssyften om man vid insamlandet anger för vilka ändmål uppgifter-

”Varken bibliotekslagen, tryckfrihetsförordningens bestämmelser om handlingsoffentlighet eller sekretesslagen är direkt tillämpliga på ett privat företag som bedriver allmän folkbiblioteksverksamhet på uppdrag av en kommun.”

na ska användas. En entreprenör skulle alltså, när man samlar in personuppgifter i samband med att man utfärdar lånekort, också kunna ange att personuppgifterna kommer att användas för marknadsföring. Enligt PUL 11 § kan förvisso den enskilde skriftligen anmäla att man motsätter sig sådan marknadsföring. Möjligen kan det finnas ett intresse från kommunens sida att i sitt entreprenadavtal utsluta denna typ av användning av uppgifter i låntagarregistret.

Kommunen bör också försäkra sig om att entreprenören iakttar grundläggande principer inom kommunalrätten som kan aktualiseras när biblioteksverksamheten utförs. Till exempel bör det anges att företaget är skyldigt att följa likabehandlingsprincipen, kommunallagen 2 kap 2 §. Offentlighetsprincipen gäller inte för en entreprenör men kommunen är ändå skyldig att i avtalet verka för allmänhetens insyn i verksamheten. Det kan tex ske genom att entreprenören görs skyldig att kontinuerligt förse kommunen med kopior på handlingar som berör biblioteksverksamheten eller att kommunen ska få ut de handlingar om verksamheten som allmänheten de facto frågat efter.

Kommunallagen 3 kap 19 § ålägger en kommun skyldighet att se till att verksamhet som bedrivs av annan kan kontrolleras och följas upp. Avtalet bör därför ange att kommunen har rätt att följa och inspektera verksamheten.

EN FARHÅGA SOM FRAMFÖRTS mot biblioteksentreprenader är att det ska leda till fragmentisering och en försvagning av bibliotekssystemet. I ett avtal är det därför lämpligt att ålägga entreprenören skyldighet att ta fram de statistikuppgifter som ansvariga myndigheter kräver in. Det är också lämpligt att ange vilka skyldigheter entreprenören har för sam-

arbete med övriga bibliotek inom kommunen och även nationellt, tex vad avser fjärrlån, mediainköp- och bestånd, bibliotekskatalog och planering och genomförande av gemensamma aktiviteter.

Det har visat sig att det inte är helt lätt att ange kvantitativa och kvalitativa mål i ett entreprenadavtal för biblioteksverksamheten. Nyligen aviserade tex Nacka kommun att man genomför förändringar i sina avtal för att prestationskraven bättre ska fånga den kvalitet man vill uppnå. Jag har tidigare (BBL nr 1/2009) understrukt vikten av att folkbiblioteken systematiskt arbetar med målstyrning, olika mätmetoder, nyckeltal och utvärderingar. I en entreprenadsituation blir detta om möjligt än viktigare eftersom mål och prestationer styr ersättningen till entreprenören. Ett annat skäl till varför de kvantitativa och kvalitativa målen är särskilt viktiga vid en entreprenad är att kommunpolitikerna och deras tjänstemän inte längre har samma möjligheter att styra och korrigera verksamheten, tex genom "ordergivning" eller tjänstetillsättningar. Som ett stöd i arbetet med att ta fram mål och mätmetoder kan man använda skriften *Measuring Quality - Performance Measurement in Libraries* (IFLA publications 127). De mått/indikationer man använder sig av i skriften följer i huvudsak ISO 2789 *Information and documentation - International library statistics* samt ISO DIS 11620 *Information and documentation - International library indicators*. Skriften ger förslag på 40 olika indikatorer för fyra områden: Vilken verksamhet erbjuder biblioteket? Hur upplevs biblioteksverksamheten? Hur kostnadseffektiv är verksamheten? Vilka förutsättningar för utveckling finns?

SKA DET VARA SÅ SVÅRT? Slutligen har jag funderat på en fråga jag fick en gång om varför det anses vara så krångligt att lägga ut ett folkbibliotek på entreprenad när det går tex inom sjukvården och skolan (genom friskolesystemet). Jag tror att en förklaring är att biblioteksverksamheten, trots sin betydelse för värden som kunskap, demokrati och ytt randefrihet, i princip är oreglerad och vilar på vad man nästan skulle kunna beskriva som sedvänja. Skillnaden mot tex sjukvården eller skolan är betydande. Dessa verksamheter vilar på långtgående speciallagstiftningar, reglerade rättigheter för patienter och elever samt skyldigheter för huvudmän och personal. För både sjukvården och skolan finns tillsynsmyndigheter, i vissa fall med rätt att utfärda föreskrifter som tex Socialstyrelsen. Inom skolan finns läroplaner och lärarna ska uppfylla vissa krav för att vara behöriga. Inom sjukvården agerar flertalet av de anställda under personligt ansvar inom ramen för sin legitimering och deras agerande kan prövas av Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. I det perspektivet kan det nog vara enklare med entreprenader eftersom mycket redan är givet oavsett vem som utför verksamheten. För biblioteksverksamheten finns många frågor som, om de inte regleras i entreprenadavtalet, inte alls blir reglerade. Utöver den nackdel som det kan innebära för användarna av ett enskilt bibliotek, riskerar dåliga avtal på sikt att urholka de värden som vi idag kanske lättvindligt kopplar samman med de allmänna folkbiblioteken. Att lägga ut och driva folkbibliotek på entreprenad är med andra ord en stor sak. ■

* Konkludent

En rättshandling som inte uttrycks i tal eller skrift utan genom en persons agerande. Man kan således anses bunden av ett avtal genom konkludent handlande, trots att ett formellt avtal inte ingåtts.

Biblioteksassistent klämde handen i utlåningsautomat

Osäkert system fick stora konsekvenser

Arbetsmiljöverket har utfärdat förbud för all användning av en återlämningsautomat. Detta efter att en arbetsplatsolycka inträffade på biblioteket i Haninge. Även på andra håll i landet har man haft problem med maskinerna som skulle förbättra arbetsmiljön.

AV ÅSA EKSTRÖM

ELENA VARGAS har arbetat nästan tio år i branschen och hon är van vid den stora återlämningsautomaten Mark4 som finns i biblioteket i Haninge där hon arbetar som biblioteksassistent. En kväll i början av november förra året hjälpte Elena Vargas en liten flicka med att plocka ut en bok som fastnat i automaten. På det sättet förhindrade hon troligtvis att flickan råkade ut för en olycka. Men själv klämde hon sig så illa att hon var sjukskriven på halvtid fram till februari. Man kan nog misstänka att det hade blivit allvarigare konsekvenser för kommunen om det hade varit den lilla flickan som hade skadats. Efter olyckan har Elena Vargas svårt att styra höger hands tre fingrar. De skadade nerverna i handen kräver behandling varje vecka.

– Det har varit en otroligt påfrestande tid, konstaterar hon när vi talas vid.

Elena Vargas hävdar att bibliotekarierna haft besvär med maskinen, den har inte varit tillförlitlig och den har krånglat i en utsträckning som gjort att hon och kollegorna ofta åtgärdat problemen genom att sticka in händerna i maskinen. Något som även Ulla-Britt Nordberg, bibliotekets skyddsombud och SKTF-representant, är fullt medveten om.

– Det är ingen hemlighet att böcker ofta fastnat i maskinen och att personalen har åtgärdat det hela genom att plocka ut böcker manuellt.

Trots riskerna med automaten har arbetsgivaren inte erbjudit någon egentlig utbildning i användandet av maskinen. Dessutom saknas en uppdaterad användarmanual och skyltar med varningsinformation.

Återlämningsautomaten Mark4 köptes i december 2004 för 440 000 kronor från det danska familjeföretaget Codeco. I dag är priset nästan det dubbla för motsvarande maskin. I Haninge är återlämningsautomaten ihopbyggd med sorteringsmaskinen Mark10.

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

Ur funktion. Säkerhetsrisk föreligger vid användning av återlämningsautomaten i Haninge.

Proffsig och smart exponering med Cube.

Cube är ett komplett exponeringssystem som ger oändliga möjligheter att stimulera besökarnas nyfikenhet och intresse. Med ett par smarta moduler kan du bygga exponeringstorn som både är en sluten monter och ett öppet bokstall. Här finns också en rad olika moduler för alla typer av mediaexponering, fristående såväl som hyllbunden. Se och läs mer på www.eurobib.com. Välkommen.

Eurobib
direct

■ Efter tillbudet på biblioteket har Arbetsmiljöverket utfärdat förbud för all användning av maskinen eftersom säkerhetsrisk föreligger och det saknas ett CE-intyg på maskinen. Böter på 50 000 kronor väntar om förbudet överträds innan maskinen är säkrad. Förbudet gäller till dess att en grundlig utredning av olycksriskerna har gjorts av konstruktören Codeco som även måste producera en användarmanual för automaten samt uppvisa ett CE-intyg.

Enligt Anders Åsén på Arbetsmiljöverket brukar dessa ärenden bli långdragna eftersom de nationella tillsynsmyndigheterna inte kan agera i annat EU-land. Däremot kan myndigheterna samarbeta.

– Jag har ett ärende som ligger på mitt bord just nu som gäller en svensk byggkran som har säkerhetsbrister, enligt tyska Arbetsmiljöverket. Det ska vi undersöka närmare så att bristerna kan åtgärdas. I Haninge-fallet går vi vidare genom det danska Arbetsmiljöverket, säger han.

Anders Åsén är annars tveksam till om återlämningsautomaten överhuvudtaget kommer att tas i bruk igen. Han tror att hela maskinen i princip måste bli utbytt för att inte klämrisk ska föreligga. Det kan bli en dyr historia för kommunen eftersom garantitiden för maskinen gått ut.

Men varför har då Codeco dröjt med att skicka ett intyg på att maskinen är CE-märkt? Företaget är enligt regelverket skyldigt att förvara sådana dokument under en tioårsperiod. Enligt Codecos vd, Leif Baandrup, komplicerar affären av att köpet gjordes via det svenska dotterbolaget, ett bolag som härom året gick i konkurs.

– Svenska Codeco har inte haft någon ordning på dokumentationen. Ärendet dröjer eftersom vi måste jaga efter CE-intyget bland våra underleverantörer, säger han.

Enligt Leif Baandrup råder det dock inget tvivel om att maskinen är CE-märkt och bolaget har skickat små CE-klistermärken att märka maskinen med. Arbetsmiljöverket anser dock att det inte är tillräckligt för att säkra maskinen. Kommunen saknar också serviceavtal med Codeco. Det är företaget Infocare som står för reparationer och service när maskinen krånglar, berättar Johan Malmgren, tf kultur- och bibliotekschef i Haninge. Servi-

cen har ofta varit dålig och dröjt, vilket har inneburit att maskinen stått avstängd under flera perioder. I fjol var den avstängd under en månad.

– Man kan nog efterklodigt konstatera att det inte har lönat sig att spara pengar genom att avstå från serviceavtal. Vi har definitivt förlorat mer än vi har tjänat, konstaterar han.

Leif Baandrup på Codeco menar att man gjort allt för att tillmötesgå biblioteket i Haninge. Han understryker att bolaget har sammanställt en ny manual men som Arbetsmiljöverket inte har godkänt. Nu har man en ny på gång som beräknas vara klar i slutet av februari. En förklaring till att servicen dröjer är att företaget inte har något lager av reservdelar och därför tar det ibland tid innan rätt delar kan spåras. Men i nästa andetag funderar han högt om det överhuvudtaget är möjligt att hitta en maskin som är fullständigt klämsäker och frågar mig om jag skulle ha stuckit in handen i maskinen utan att först ha stängt av den...

Under tiden har arbetsbördan ökat för personalen på biblioteket i Haninge då man måste utföra det arbete maskinen tidigare har gjort. Även på andra håll i landet används Codecos automater, bland annat på universitetsbiblioteket i Linköping, Göteborgs stadsbibliotek och Stockholms stadsbibliotek. I Stockholm är man mycket nöjd med företagets produkter. Cristina Csanady, Virtuella enheten på Stockholms stadsbibliotek, understryker att biblioteken inte får vara dumsnåla i dessa sammanhang.

– Vi är beroende av ett så driftsäkert system som möjligt med tillgång till reservdelar och har därför ett serviceavtal med Codeco som fungerar utmärkt.

Men när jag ringer upp Peter Möller, IT-chef vid Göteborgs universitetsbibliotek, så är det annat ljud i skällan. Han berättar att av universitetsbibliotekets fyra utlåningsautomater – som är av samma fabrikat som den i Haninge – är två just för tillfället trasiga och man väntar att en tredje snart ska gå sönder. Det är snarare regel än undantag att det sker i samband med terminsstarten när de används flitigt, menar han.

– Faktum är att det är sårbart med så mycket mekanik och transportband. Särskilt när det gäller återlämningsautomaterna som är

ihopbyggda med sorteringsmaskinerna. Biblioteken har ju inte de mest påkostade transportautomater av hög flygplatsstandard, utan snarare hanverksmässigt gjorda och hemsnickrade billiga varianter, menar Peter Möller.

Marknaden för avancerade återlämningsautomater är liten men det finns ändå nästan en handfull konkurrenter. Göteborgs universitets två senaste upphandlingar har resulterat i att Codeco har vunnit upphandlingen. Då har vi gjort en samlad bedömning av deras anbud, alltså inte bara tittat på priset, utan även andra kriterier som har betydelse för funktion och kvalitet, menar Peter Möller.

– Men, som sagt, man får vad man betalar för och man har kanske inte alltid råd att satsa på det bästa serviceavtalet eller att skaffa sig redundans genom att köpa flera apparater till samma bibliotek.

Tidigare har universitetsbiblioteket haft automater av helt andra fabrikat – som nu inte längre verkar finnas på den svenska marknaden – och då hade man fler servicebesök än vad som är fallet med motsvarande utrustning från Codeco. I likhet med bibliotekssystemen, där konkurrensen är liten, är det så att leverantörerna ganska snabbt täcker in de svenska kunder som finns. Alltså måste leverantörerna försörja sig på sina licens- och serviceavtal om de ska kunna fortsätta att utveckla sina system. En kort tid efter mitt samtal med Peter Möller har universitetets skyddsingenjör tittat på utrustningen och efterlyst ett samlat CE-intyg för kombinationen av Mark4 och Mark10. En del av apparaterna saknar också CE-etiketter.

– Codeco har meddelat oss att vi skall få den efterfrågade dokumentationen och etiketterna i slutet av veckan, säger Peter Möller. ■

FAKTA

CE-märket betyder att tillverkaren eller importören lovar att varan uppfyller alla hälso- och säkerhetskrav som EU ställer för just den produktgruppen. Produkter som kan vara farliga för användaren – till exempel elektriska produkter, maskiner, leksaker och personlig skyddsutrustning – måste vara CE-märkta. Utan märket får produkterna inte säljas. Märkningen spelar en viktig roll för frihandeln och harmoniseringen av regler inom EU och som tillåter att varorna cirkulera fritt på den inre marknaden.

Digital BiblioteksGUIDE

WAGNER

www.wagnerform.se

Uppdraget hamnade hos Kungl. biblioteket men pengarna i portföljen. Och en sam-
manslagning mellan Riksarkivet och Kungl.
biblioteket till en myndighet dröjer än
några år – om regeringen väljer att gå på
den linje som Kulturutredningen föreslår.

Kulturpolitik på entreprenad

AV **HENRIETTE ZORN**

GRUNDANALYSEN ÄR svart, visionerna vita och förslagen lila – inalles 900 sidor uppdelade i tre tjockare häften i de nämnda färgerna. Ja, de som väntat och förväntat fick så de teg när Kulturutredningen släppte sina förslag på utsett datum den 12 februari. Och det går knappast att utbrista – som nog en och annan gjorde när det sist begav sig, 1995: Jaha, det bidde en tumme... För här talar vi om en extreme makeover eller för att använda utredningens ordförande Eva Swartz Grimaldis egna ord: ”en förhållandevis omfattande kulturpolitisk förvaltningsreform”.

Just det. Det blev en förvaltningsutredning

som rymmer både centraliseringar och decentraliseringar, snarare än en kulturutredning med visioner och mer problematiserande ingångar till vad man vill med kulturen, vad som är meningen med föreningen.

En rad myndigheter och organisationer på kulturpolitikens område grupperas och organiseras om i vad som på sikt är tänkt att bli tre jättemyndigheter. Dagens uppdelning i genrer och ändamål försvinner in i dessa tre ”sfärer”, som utredningen valt att kalla de aktuella ansvarsområdena.

Tanken bakom centraliseringen tycks vara att större är starkare: stor organisation ger konsten och kulturen en starkare röst. Tanken är god men risken finns att vissa frågor ramlar mellan stolarna och/eller försvinner i ett byråkratiskt hål. Framgångsrika lobbyister välta-

liga för sin sak och med de rätta kontakterna i någon av sfärerna kan vädra morgonluft. Om inte alltihopa ska bli väldigt instrumentellt kommer man att vara tvungen att tillsätta en massa arbetsgrupper och sakkunniga som kan bedöma vad som är värt att satsa på och vilka som ska få pengar. Frågan är då vad man har vunnit på en renodling av strukturen?

Sfärerna i sammanfattning:

- Sfären för konstarnas föreslås bli en ny gemensam myndighet för bidragsgivning och ersättningar till konstnärer och upphovsmän. I den sfären sugas bla Författarfonden och viss verksamhet från Kulturrådet in.
- Sfären för frågor om samtid, historia och

■ livsmiljö blir en myndighet som tar hand om det befintliga och framtida kulturarvet. I den sfären återfinns bl a Statens konstråd och Riksantikvarieämbetet liksom musei-koordinatorsfunktionen.

- Sfären för arkiv, språk och bibliotek samlar all språkorienterad verksamhet. Här ingår Riksarkivet och Landsarkivet som föreslås bli en myndighet (vilket redan Arkivutredningen från 2002 föreslog) under namnet Arkivverket. Här ingår Kungl. biblioteket och Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) samt som egen myndighet Institutet för Språk och folkminnen. 2014 anser utredningen är tiden mogen för ett samlat arkiv- och biblioteksverk.

Var och en av dessa myndigheter ska ansvara för nationell överblick i sin sfär, därtill ett ansvar för internationell orientering, utbildning, forskning och utveckling, statistik och uppföljning samt ansvara för att de kulturpolitiska prioriteringarna sker i enlighet med regeringens prioriteringar och att dessa inte bara stannar vid goda ambitioner. Det kan t ex handla om barn och ungas rätt till kultur, jämställdhetsfrågor etc.

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENINGEN är bara att gratulera för i Kulturutredningen har man kommit ännu ett steg närmare det mål som man gått i bräsch för: en nationell bibliotekspolitik (se även Nicklas Lindbergs kommentar på sid 38). I utredningen föreslås att Kungl. biblioteket får ett utökat uppdrag för de nationella biblioteksfrågorna – ett ansvar som alltså även omfattar läns- och folkbiblioteket.

I uppdraget ingår att samordna vissa frågor vid läns- och folkbiblioteken och att i tillämpliga delar få verksamheten att samspela med forskningsbiblioteken. I samverkan med länsbiblioteken ska Kungl. biblioteket också initiera och driva samordnande och nationella projekt och i samarbete med läns-

"Grundanalysen är svart, visionerna vita och förslagen lila – inalles 900 sidor uppdelade i tre tjockare häften i de nämnda färgerna."

biblioteken initiera "nydanande pedagogiska och publika projekt runt om i landet". Det blir också Kungl. bibliotekets uppgift att samla in och analysera uppgifter om bibliotek och biblioteksanvändning i Sverige. Kungl. biblioteket kan även få till uppgift att följa upp bibliotekslagen.

Men det är inte slut med det: Kungl. biblioteket bör också få i uppdrag att utse ett bibliotek med särskilt ansvar för varje nationellt minoritetsspråk och man bör även utveckla samverkan med Talboks- och punktskriftsbiblioteket.

Till sin hjälp i det nya arbetet kan utredningen tänka sig att Kungl. biblioteket bildar ett Nationellt råd för biblioteksfrågor med representanter från skilda bibliotek. Givetvis ska man också delta i arbetet med portföljmodellen (mer om den senare i artikeln). På pappret organiseras den nya myndigheten under Kulturdepartementet. KB sorterar idag under Utbildningsdepartementet och ser helst, enligt riksbibliotekarien Gunnar Sahlin, att så också ska vara fallet i framtiden (se intervju med Gunnar Sahlin).

Två experter på Utbildningsdepartementet har lämnat en reservation och särskilt yttrande i utredningen där man i skarpa ordalag dömer ut förslaget om ett utökat uppdrag för myndigheten. Man anser att förslaget är vagt och opreciserat och man menar att KB primärt är ett forskningsbibliotek och en infrastruktur för forskning – inte en kulturmyndighet.

Kulturutredningen föreslår att Kungl. biblioteket får ett utökat uppdrag från den 1 ja-

nuari 2010. För att kunna genomföra förändringarna beräknar man att myndigheten behöver ytterligare 8–10 miljoner kronor, vilket låter lite med tanke på uppdragets omfattning. Bidraget till folk- och länsbiblioteket, knappt 48 miljoner kronor 2009 som Kulturrådet hittills har fördelat, hamnar nämligen inte hos KB utan som en grundpott i den sk **portföljmodellen** – utredningens stora decentraliseringsförslag som innebär regionalisering. Ett slags kulturpolitik på entreprenad.

Enkelt går det ut på att pengar läggs i en "portfölj", efter förhandlingar mellan stat och landsting pytsas ett samlat kulturbidrag sedan ut till regionerna vars lokala politiker i sin tur fördelar pengarna till de lokala institutioner eller utövare man anser ska ha dem. En rad av dagens statliga kulturanslag, däribland alltså bidraget till folk- och länsbibliotek, stoppas i portföljen som totalt kommer att innehålla 1,2 miljarder förhandlingsbara kronor.

Portföljmyndighet blir Kulturrådet som förlorar det bidragsgivande ansvaret till Myndigheten för konstverken. Istället får Kulturrådet till uppgift att samordna statens överläggningar med landstingen och kommunerna om portföljpengarna och vidare att vara den som tar fram underlag till regeringen för den statliga kulturpolitiken. Utredningen skriver att ett framtida Kulturråd bör bara i begränsad omfattning "ha egna direkta och exekutiva uppgifter inom kulturpolitiken". Det handlar alltså om ett Kulturråd som blir ett slags kulturbyråkratisk hjälpkumma till departementet. Kulturrådet blir inte den stab

Kulturdepartementet

Myndigheten för arkiv, bibliotek och språk (2014)

Arkivverket (Riksarkivet+ Landsarkivet)
Kungl. biblioteket
TPB
Institutet för språk och folkminne

Myndigheten för samtid, historia och livsmiljö

Riksantikvarieämbetet
Nämnden för hemslöjdsfrågor
Statens konstråd
Arkitekturmuseet
Museikoordinator

Myndigheten för konstverken

Konstnärsnämnden
Bildkonstnärsfonden
Delar av Kulturrådet
Sveriges Författarfond
Rikskonserter (viss verksamhet)

Statens kulturråd

Portföljmyndighet
Samordna, följa upp, bereda, utvärdera, ta fram underlag till regeringen för den statliga kulturpolitiken

som det har talats om i läckorna som föregick utredningen. Den är heller inte på något sätt överordnad de sk sfärerna. Rent praktiskt tänker sig utredningen lösa det hela genom att helt enkelt dela dagens Kulturråd. Den ena delen blir portföljmyndighet under namnet Statens kulturråd. Den del av Kulturrådet som idag ansvarar för bidragsgivning till området konstarterna föreslås bli kärnan i den nya bidragsgivande Myndigheten för konstarterna.

ETT AV BIDRAGEN som inte hamnar i portföljen och som ska fördelas centralt av den nya myndigheten är Bidraget till litteratur och kulturtidskrifter (drygt 1,2 miljarder 2009) som också det föreslås en reform. Förslaget handlar om att göra litteraturstödet till ett allmänt stöd för kulturpolitiska insatser inom hela litteratur- och biblioteksområdet. Vid bedömning av ansökningar ska hänsyn tas till kvalitet men också till sökandes ekonomiska förutsättningar i det enskilda fallet. Med andra ord: Stort, rikt förlag som Bonniers får det kanske lite svårare i framtiden att leda litteraturstödsigan.

Många har undrat över om det blir någon fortsättning eller en annan form av det som tidigare utgjorde Stiftelsen Framtidens kultur och där många, även i biblioteksvärlden, har kunnat söka och få pengar för projekt. Utredningen lämnar inget regelrätt förslag men gör en bedömning av att det finns behov av en annan bidragsgivare som på ett motsvarande sätt kan utgöra ett alternativ till de etablerade bidragsgivarna på kulturområdet.

Remisstid är satt till tre månader, någon gång i maj alltså, och proposition väntas redan till hösten. Statskontoret har fått i uppdrag att under remisstiden räkna på kostnaderna för en eventuell reform. Enligt utredningens beräkningar ska reformen kunna genomföras inom den befintliga kulturbudgetens ramar. Centraliseringen av myndighetsstrukturen väntas ge samordningsvinster i form av minskade administrativa kostnader. ■

FAKTA:

1968: Den första kulturutredningen tillsätts, den är parlamentarisk.
1972: Resultatet presenteras i betänkandet "Ny kulturpolitik".
1974: Betänkandet bildar underlaget till den socialdemokratiska regeringens kulturproposition som klubbas igenom i riksdagen.
1993: Den andra kulturutredningen i Sverige tillsätts, också den är parlamentarisk.
1995: Den resulterade i ett betänkande men innebar inga större förändringar, snarare ett slags uppdatering av -74 års utredning.
2007: Den tredje kulturutredningen i Sverige tillsätts, den är inte parlamentarisk.
2009: Efter ett och ett halvt år lämnar utredningen betänkandet Kulturpolitikens arkitektur och förslag till ett förnyelseprogram på det kulturpolitiska området till regeringen. En kulturpolitisk proposition väntas till hösten, den första från en borgerlig regering.

De kulturpolitiska målen

OCH SÅ HAR utredningen förstas föreslagit, precis som lovat, nya kulturpolitiska mål. De sju inarbetade gamla målen har ersatts av ett övergripande fast mål, som är tänkt att vara över lång tid och fem förhandlingsbara mål, dvs som kan bytas ut eller ges nytt innehåll när så anses nödvändigt. I direktiven kritiserades de gamla målen bl a för att vara vaga, för allmänt hållna och för att inte ge tillräckligt tydlig politisk vägledning.

De nya målen är knappast någon förbättring på den punkten. Vagt är bara förnamnet, intetsägande efternamnet. Vad innebär tex en kulturpolitik som ska möjliggöra kommunikation mellan olika individer och grupper... Och hur är det meningen att statliga myndigheter ska bete sig när de ska arbeta för att "vidga det möjligas rum"? Vad betyder det egentligen? Bara en trollkonstnär kan få politisk vägledning ur den frasen.

Och är inte innebörden i det gamla yttrandefrihetsmålet - Värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den - mer konkret och kraftfull än att arbeta för "att information och kunskaper görs

tillgängliga och förmedlas"? Detsamma gäller det gamla Självständighetsmålet: Ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället. Det är bra mycket mer power i den skrivningen än vad det är i "stödja konstnärligt skapande och ge plats för konstens förmåga att gestalta, bryta mönster och vidga det möjligas rum"...

Ordet kvalitet nämns inte i något av målen. I betänkandets förnyelseprogram motiveras det med att man inte finner det meningsfullt eftersom "innebörden av konstnärlig kvalitet har hittills inte kunnat preciseras". En alltför knepig fråga för utredningen måhända men någon form av kvalitetsaspekt (som kan diskuteras, problematiseras och debatteras så som gjorts i alla tider) måste väl ändå vara vägledande för statliga satsningar på kulturområdet?

Om kulturen ska bli den kraft att räkna med som utredningen hoppas, kunde den väl ha fått vägledas av kulturpolitiska mål med lite mera kraft, volym och vision. Att man därvidlag kan gå ner sig i floskelträsket - det är kanske en risk man får ta. **HZ**

Kulturutredningens förslag till mål för kulturpolitiken:

Den nationella kulturpolitiken ska, med utgångspunkt i demokrati och yttrandefrihet, bidra till samhällets utveckling genom att främja öppna gemenskaper och arenor som är tillgängliga för var och en. Den ska möjliggöra kommunikation mellan olika individer och grupper, skapa förutsättningar för kulturupplevelser och bildning samt verka för att alla ges möjlighet att fritt utveckla sina skapande förmågor.

Statliga myndigheter och institutioner ska, utifrån arten av sina uppgifter och ansvarsområden, arbeta för

- att främja mångfald, kulturell pluralism och internationellt samspel,
- att stödja konstnärligt skapande och ge plats för konstens förmåga att gestalta, bryta mönster och vidga det möjligas rum,
- att kulturarvet bevaras, brukas och tolkas,
- att kulturell kompetens och kreativitet används för att bidra till en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling,
- att information och kunskaper görs tillgängliga och förmedlas.
- Målen bör vara vägledande för offentlig kulturpolitik även utanför det statliga området.

De kulturpolitiska målen enligt regeringens och riksdagens beslut 1974 och efter en uppdatering 1995

Yttrandefrihetsmålet: Värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den

Jämlikhetsmålet: Verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande

Mångfaldsmålet: Främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar

Självständighetsmålet: Ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället

Kulturarvsmålet: Bevara och bruka kulturarvet

Bildningsmålet: Främja bildningssträvanden

Internationaliseringsmålet: Främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet

Ny masterutbildning: Digitala tjänster – kultur, information & kommunikation 120 hp

HALVFART-DISTANS MED START HÖSTEN 2009

HÖGSKOLAN I BORÅS

INSTITUTIONEN BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN

Fristående kurser i biblioteks- och informationsvetenskap

Bibliotekspedagogik (15 hp)

Halvfart/distans

Musikbiblioteksarbete (15 hp)

Halvfart/distans

Kulturarvsdigitalisering (15 hp)

Halvfart/distans

Vill du veta mer om de fristående kurserna och vårt program för biblioteks- och informationsvetenskap? Se www.vxu.se/hum/utb/program/bop eller kontakta Daniel Bergman på daniel.bergman@vxu.se

Ansök senast den 15 APRIL 2009 via www.studera.nu

Växjö universitet

Gunnar Sahlin om Kulturutredningens förslag:

"Det kommer att krävas extra resurser"

AV ÅSA EKSTRÖM

RIKSBIBLIOTEKARIEN GUNNAR Sahlins kommentar till Kulturutredningens förslag om att KB bör få en dubbel funktion som nationalbibliotek och samordningsmyndighet uttrycker blandade känslor.

– Det finns både för- och nackdelar med förslaget. Fördelen är att ju att man samlar biblioteksfrågorna på ett ställe istället för att splittra det på olika områden. Inte minst med tanke på vad som händer idag när det gäller biblioteksutvecklingen och arbetet med exempelvis gemensamma kataloger, distansutbildning, Fråga biblioteket och fjärrlån. KB har idag ett mycket tydligt uppdrag vad gäller arbetet mot högre utbildning och forskning och även arbetet med Libris och licenser etc. Om man ska bredda det uppdraget så måste det förtydligas så att man kan hantera det.

Du tror att det är möjligt att ena ett spretigt biblioteksfält?

– Om detta förslag blir verklighet tror jag att det är viktigt att koncentrera sig på de stora strategiska frågorna. Man får jobba med gemensam katalog och fjärrlån på det sätt vi gör idag gentemot universitet och högskola. Det är farligt om man inte begränsar fältet, att det blir splittrat i småfrågor istället för att handla om de stora nationella frågorna för framtiden.

Kulturutredningen föreslår att KB ska få ökade resurser för det utökade nationella biblioteksuppdraget. Räcker de föreslagna 8–10 miljonerna?

– Det där har vi inte tittat närmare på men om vi ska genomföra uppdraget måste det till extra resurser. Det krävs förstärkning i form av utökade personalresurser och andra stora åtgärder. I det sammanhanget är den föreslagna förstärkningen inte mycket för att verkligen göra stora insatser.

Under vilket departement skulle du föredra att den nya myndigheten ska ligga?

– Om det blir av så tycker jag att det vore rätt naturligt om myndigheten fortsätter att ligga under Utbildningsdepartementet.

Även ur ett folkbiblioteksperspektiv?

– Folkbiblioteken har en viktig roll på utbildningssidan. På departementet finns både områden som grundskola och högre utbild-

FOTO: KENNETH MARKSTRÖM

ning samlat. Fördelen är att där lyfts även skolbibliotekens betydelse fram.

Vad anser du om att KB ska ha ett kulturpolitiskt uppdrag?

– I dag har vi ju ett uppdrag som är av mer koordinerande natur än en kulturpolitisk. Dessutom är det en balansgång, mellan den statliga styrningen, det kommunala självstyret och vad universitet och högskolor vill ha.

I utredningen finns ett särskilt yttrande av två experter på Utbildningsdepartementet som menar att förslaget är vagt och opreciserat och som i skarpa ordalag avvisar förslaget om att KB ska ha ett kulturpolitiskt uppdrag för de nationella biblioteksfrågorna.

Gunnar Sahlin:

– Som myndighetschef kommer jag att skriva ett remissvar. Utbildningsdepartementet tycker vad de tycker och sedan gäller det att politikerna därutöver bestämmer hur det ska vara. Det här är ju en annan typ av uppdrag än det vi har idag.

Från KB-håll är man mycket positivt till att på sikt slå samman KB, Landsarkiven och Riksarkivet i en myndighet. I det sammanhanget är den största haken den ekonomiska aspekten. Enligt Gunnar Sahlin kommer KB att uppvakta både Utbildningsdepartementet och Kulturdepartementet för att få politikerna att inse betydelsen av att det skjuts till extra resurser för IT-utveckling för att bevara och lagra material. ■

Studera till
bibliotekarie
i en spännande
miljö!

Masterprogram i
arkivvetenskap
biblioteks- och
informationsvetenskap
museologi

www.kultur.lu.se

LUNDS
UNIVERSITET

Sitter du på en skatt?

DEVO har befriat en hel hög kulturskatter ur folkbibliotek och kungliga samlingar.

En av dessa är Umeå Universitetsbiblioteks RARA böcker – <http://rara.ub.umu.se>. Ring 054 22 14 55, så berättar vi mer om hur vi gör dina skatter tillgängliga för folket.

Segla in på www.devo.se
Skepp å-hoj!

Vad betyder hemmet?

Många intressen vill tolka och definiera hem, det goda hemlivet och hemmets betydelse. Idén om hemmet är grundläggande för hur ett samhälle föreställer sig vad som är allmänt och offentligt. Den borde därför angå även folkbiblioteket.

AV **NICK JONES**

”Hemma är inte där du bor, utan där man förstår dig”, står det på entrémattorna i köpcentrumet som Bibliotek Forum Nacka ligger i. Under en lång period kläddes stora delar av fasaden med budskapet: ”Gör dig hemmastadd”. I ett annat närliggande köpcentrum läser jag att jag är ”Välkommen hem”, och taxibolag lockar med: ”Känn dig som hemma”.

Det är väldigt vanligt att man pratar om hemmet just nu. Hemma behöver inte vara där du bor. Hemmet utvidgas och tycks kunna innefatta allt fler och större platser. Samtidigt vet vi ju att hemmet visst kan representera den konkreta plats där du och din familj bor. Hembegreppet är enkelt och vardagligt och på samma gång komplicerat och ambivalent. ”Hemma” rymmer många funktioner, ibland motstridiga sådana, men kan definitivt inte definieras utifrån dem. Hemmet beskrivs som en trygg och säker plats samtidigt som det statistiskt sett är den farligaste platsen för kvinnor och barn. Många intressen vill tolka och definiera hem, det goda hemlivet och hemmets betydelse. Idén om hemmet är mångfaldig, det är en stridsfråga och grundläggande för hur ett samhälle föreställer sig vad som är allmänt och offentligt, vad som är slutet och privat. Den måste därför vara viktig även för folkbiblioteket. Jag är inte riktigt klar över alla samband men föreställer mig i alla fall att det förhåller sig så och att de styrande idéerna om hemmet skall påverka vad jag gör på biblioteket.

Det har hävdats att man vid födseln, i samma stund som man stöts ut ur moderkroppens mörka och ombonade tillvaro förlorar något oerhört viktigt. Man förlorar sitt hem. Man lämnar den varma och omslutande tryggheten och måste leva i en värld utan stabil grund, i en bräcklig och svärgripbar existens, där man på egen hand får försöka orientera sig och skapa mening. Otryggheten och oron som livet utan hem innebär, framkallar nostalgier som gör att vi på olika sätt försöker återskapa det förlorade, trygga och ursprungliga hemmet. Idén om hemmet är väldigt kraftfull och har en stark dragningskraft. Hemmet har enligt traditionen ofta fått representera det emotionella, kärleken, omsorgen, skyddet, värmen, det stabila och oförändrade, det har-

moniska. Kvinnan har varit hemmets väktare och haft ansvaret för trevnaden. Hemmet har ansetts lyda under andra moraliska lagar än världen utanför. I denna text kan dock inte idén om hemmet avskärmas från världen utanför och den rör sig på många olika nivåer, eller skalor, samtidigt. Idén om hemmet kan utspelas på en nivå som utgör en värld eller en nation. Det kan också handla om boplatser för en enskild person som ju under en tid just bor i mammas mage. Etablerandet av hem börjar dock alltid med att man ockuperar, intar, ramar in och kontrollerar en plats. Man ordnar, sorterar och definierar. Var sak på sin plats. Platsen blir avgörande och etablerandet av hemmet är ett sätt att hålla sig själv och andra på plats. Hemma svarar alltså på frågan om man är hemma eller borta. Om hemmet är här eller inte här. Hemmet måste skyddas och övervakas för att innanför skall kunna förbli innanför och för att utanför förblir utanför. Aldrig har det i Sverige ansöpts om så många bygglov för att bygga plank eller murar för att ytterligare inhägna och avgränsa hemmen. Murar som alltid med nödvändighet har två sidor och skapar två platser – en innanförplats och en utanförplats.

Hemmet kan också kontrolleras genom censur. Det kräver lojalitet och främjar vissa röster, vissa sätt att tala, vissa samtalsämnen, men även vissa språk. Det finns bestämda mått på vad som är för mycket och för lite. Det är likheten och det gemensamma som betonas. Hemmet är svårt att tränga in i och förändra, men enkelt att kontrollera och försvara. Det är en fast och igenkännbar plats med rutiner och repetition. Författaren Mary Douglas kallade idén om hemmet för ”mönster av regelbundna göranden”. Från en nostalgisk omläsning av Dylan Thomas *Porträtt av konstnären som valp* minns jag en scen där två män, som tvingats lämna det pittoreska småstadslivet, med saknad pratar om vad som med säkerhet försiggår där hemma. Är klockan fem vet de hur gardinerna hänger, att barnen kallas in från sin lek till middag och de vet till och med vad middagen består av. Inget överraskar och allt är sig likt. I skönlitterärt berättande uppstår ofta dramatik när rutinerna rubbas, när den stabila grunden som allt vilar på störs. Vilsenheten medför att karaktärerna handlar,

ser och tänker saker som de inte gjort tidigare, vilket utgör en god grund för en bra historia. En annan berättelse är den där återvändandet hem är en drivkraft. Hjaltesagan om Odysseus är urtypen för den berättelsen, där man efter vindlande, kaotiska och farliga resor och äventyr återförenas med ett varmt, väntande och igenkännbart hem.

*

Jag förstår att hemmet som idé fungerar väl i kommersiella syften. Man vill ha ett fint hem och ett gott hemliv. Hemmet är en tröst i frånvaron av fasta identiteter och sanningar. I brist på dessa kan det ge oss något som liknar en personlig identitet. Hemmet blir den scen där familjen visar upp sitt välstånd och sin sociala position. Hemmet har blivit den huvudsakliga platsen för konsumtion. Filosofen Theodor Adorno har beskrivit hemmet som en vara som kan fungera som en container för andra varor. Det tycks finnas föreställningar om att egendom ska skänka identitet och att den som inte har någon egendom upplöses och känner sig vilsen. Prylarna i hemmet är det som skall odla autentisk identitet. Detta kan även appliceras på det utvidgade hemmet. Platser som är exklusiva och uppsnopsade sänder ut meddelanden om vad som gäller och vilka som är välkomna. Författaren Mike Davis menar att även om vi glömt hur den byggda miljön bidrar till segregeringen, ”fattar paragrupper – oavsett om det handlar om fattiga latinofamiljer, unga svarta eller hemlösa gamla vita kvinnor – vinken omedelbart”. Och håller sig borta.

*

Att man knyter identitet till hem och till pry-larnas mängd och status tycks innebära ett tillbakadragande från offentligheten. Man vill slippa ifrån arbete och det offentliga ansvaret för att istället ägna sig åt ledighet, njutning och konsumtion. Kritiker menar att denna upptagenhet alstrar privilegier och politisk liknöjdhet som ytterligare underblåser en privat identitet som förknippas med hus och hem. Adorno problematiserar en identitet rotad i hemmet. Han säger, ”det hör till moralen att inte känna sig hemma hos sig själv”. Även om hemhörigheten i exempelvis politik, marknadsföring och stadsplanering beskrivs som ett konstant och självklart

ideal ser många filosofer denna inkapsling i det vedertagna och igenkännbara som något problematiskt. Mötet med olikheten och skillnaden är avgörande för tänkandet. Det är nog det som Rousseau menade med att barbaren är den evigt bofasta människan vars boende bara rymmer likar. För Rousseaus barbar är en främling, ett djur eller ett monster samma sak. Den värld som finns utanför barbaren och dess familj, betyder ingenting. "Denna barbariska brist på kännedom om andra platser än den egna byn leder till att alla andra folk framstår som fiender".

*

Hur landar då detta i folkbiblioteket? Skall man känna sig hemma på bibliotek? Skall biblioteket vara ett vardagsrum? Hur utformas biblioteksmiljön och vad signalerar den? Arbetar man med igenkänning och det vedertagna, med trivsel och bekräftelse? Eller skall man också bejaka och bekräfta olikhet, det främmande, det farliga och smutsiga?

Jag har skissat en kritisk bild av vad jag ser som en idag styrande idé om hemmet. Stämmer den? Den beskrivs här som en nostalgisk längtan efter en omöjlig trygghet och bekväm-

lighet, som en ouppnåelig längtan efter en hel identitet på bekostnad av De andra, främlingarna, ickekonsumenter och gemensamma offentliga platser. Jag vet ärligt talat inte hur folkbiblioteket förhåller sig till idén om hemmet. Vill man stärka, kritisera eller förändra den? Idén om hemmet är givetvis föränderlig. Kanske kan folkbibliotek bidra till en omformulering av idén – som en idé som bör vara tillgänglig för alla? ■

Nick Jones är enhetschef på Bibliotek Forum Nacka

"Vi behöver kraftsamla"

Efter samgåendet med Statens ljud- och bildarkiv har Kungl. biblioteket organiserats om och fått tre nya avdelningar. Avdelningen digitala biblioteket har helt lagts ned.

– Efter sammanslagningen passade den inte riktigt in i strukturen, menar riksbibliotekarien Gunnar Sahlin.

AV ÅSA EKSTRÖM

SEDAN ÅRSSKIFTET INGÅR som bekant Statens ljud- och bildarkiv i KB:s organisation vilket med nödvändighet har inneburit en del organisatoriska förändringar på myndigheten. I toppen återfinns liksom tidigare riksbibliotekarien och den sk Staben där funktioner som administration, information samt verksamhetsjuridiska sekretariatet återfinns. Under riksbibliotekarien sorterar sex avdelningar. Nationell samverkan, den publika verksamheten och Samlingarna är avdelningar som har funnits tidigare. Men sedan har tre nya avdelningar tillkommit: Forskningsavdelningen, där Pelle Snickars är chef, IT-avdelningen med Jonas Ahlberg som chef, och Avdelningen för audiovisuella medier där Göran Konstenius är chef.

För några år sedan finansierade Vitterhetsakademien och Riksbanken några postdoc-tjänster på KB och sedan dess har en egen forskningsavdelning varit efterlängtat. Forskningsavdelningen är förhållandevis liten med sex medarbetare som koncentrerar sig på egen forskning men som även ska vara ett stöd utåt. Man kommer att kunna vara mer aktiv i att visa upp vad som finns och görs inom ramen för KB, men även publicera egen forskning.

IT-avdelningen har ett fyrtiotal medarbetare och består av tre enheter där systemutveckling/arkitektur, digital produktion och den löpande IT-driften ingår. Dessa avdelningar finns även fysiskt på plats på KB i Humlegården. Avdelningen audiovisuella medier, som samlar, bearbetar och tillgängliggör tv-, radio- och filmmaterial, huserar i Statens ljud- och bildarkivs (SLBA:s) gamla lokaler i Garnisonen. Man har även tillsatt en verksamhetscontroller från SLBA. Tillsättningarna av chefstjänsterna har varit medvetna.

– Eftersom det var SLBA som gick upp i KB:s organisation var det viktigt att de redan från början skulle ha en stark position i den nya myndigheten, säger Gunnar Sahlin.

Av praktiska skäl beslöt riksbibliotekarien att ta bort Avdelningen digitala biblioteket i samband med omorganisationen.

– Vi har valt att kraftsamla och de flesta av Digitala bibliotekets medarbetare jobbar nu på IT-avdelningen med support och stöd men även med utveckling och digitalisering av material osv. Ingen har blivit övertalig, säger Gunnar Sahlin.

IT-avdelningen är en stor avdelning men frågan är om den räcker till med tanke på en eventuellt stundande e-plikt med allt vad det innebär i form av praktiskt arbete? IT-avdelningens arbete i år kommer i stor utsträckning att handla om att koordinera systemen och få till en gemensam plattform för de olika systemen.

– Ett arbete som inte syns på ytan men som kommer att ta stora resurser och pengar i anspråk. KB har även uppvaktat departementet om vikten av att det skjuts till pengar för IT-utveckling vad gäller bevarande och lagring av material, säger Gunnar Sahlin.

När tekniskt verksamhet tillförs den traditionella verksamheten hoppas han att det ska kunna förändra bilden av Kungl. biblioteket.

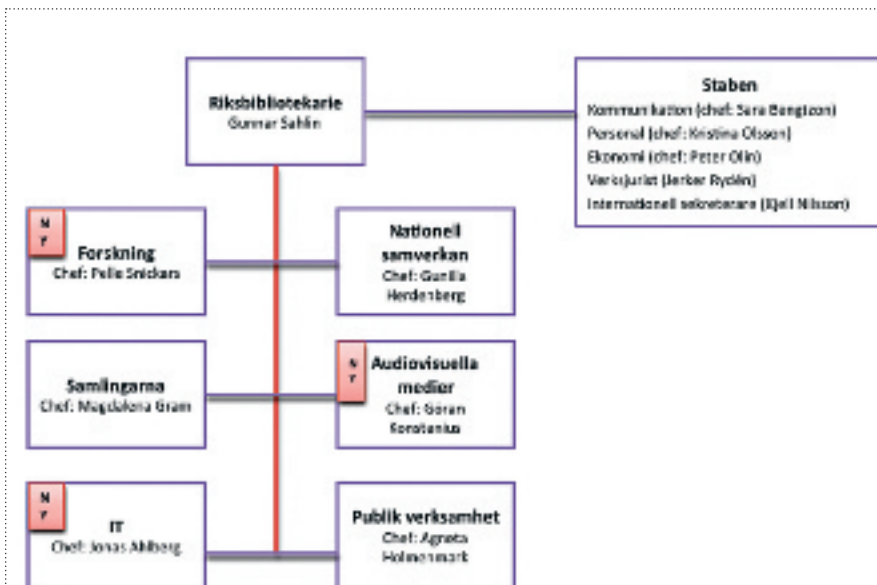
Vad är då den största utmaningen med detta samgående? Enligt Gunnar Sahlin är det uppenbart att det är två kulturer som möts och som ska smälta samman.

– Det gamla nationalbiblioteket med sina

traditioner och den yngre och mindre myndigheten med moderna medier ska mötas för att arbeta tillsammans. Det kommer att ta tid att mötas i ledarskapsfrågor och dylikt.

– Ett mindre men rent praktiskt problem som vi löst var att på SLBA hade de anställda rätt till en friskvårdstimme vilket KB:s anställda inte har haft. Men nu löser vi det genom att alla deltar i en tävling med stegräknare för att göra det lite roligare.

KB är sedan förra året, då den nya myndighetsförordningen trädde i kraft, en enrådsmyndighet med ett insynsråd som utses av regeringen. Insynsrådet har inga beslutsbefogenheter och dess uppgift är just att utöva insyn och vara rådgivande åt regeringen och medborgarna. I insynsrådet ingår bl.a. Sven Allerstrand, tidigare generaldirektör på SLBA. Med anledning av samgåendet mellan KB och SLBA utökas även den nya myndighetens forskningsråd med representanter för medievetenskap och informationsteknologisk forskning. André Jansson, professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Karlstads universitet och Jan Olsson, professor i filmvetenskap vid Stockholms universitet, är företrädare för medievetenskaplig forskning. Sakkunnig förstärkning inom det informationsteknologiska området utgör docent

”Det gamla nationalbiblioteket med sina traditioner och den yngre och mindre myndigheten med moderna medier ska mötas för att arbeta tillsammans. Det kommer att ta tid att mötas i ledarskapsfrågor och dylikt.”

Jussi Karlgren, datalingsvist vid SICS (Swedish Institute of Computer Science) och Eva Hemmungs Wirtén, som är professor i biblioteks- och informationsvetenskap vid Uppsala universitet. Med dessa förstärkningar hoppas KB att forskningsrådet ska stå väl rustat för framtida forskningsfrågor. ■

KB: SAMLINGAR

I KB:s samlingar finns 15 miljoner fysiska objekt som upptar nästan 100 hyllkilometer. Efter samgåendet med Statens ljud- och bildarkiv till en gemensam myndighet omfattar samlingen numera även sju miljoner timmar audiovisuellt mediematerial. Den nya myndigheten kommer att kunna erbjuda mer än två miljoner digitala mediefiler med tv, radio, film och video, direkt tillgängliga för forskning via datorer i KB:s lokaler.

KUNGL. BIBLIOTEKETS INSYNSRÅD 2009

Sven Allerstrand, f.d. generaldirektör för SLBA
Klara Arnberg, doktorand, Ekonomisk-historiska institutionen vid Umeå universitet
Magnus Dimert, direktör för konsument och logistik inom Bonnierförlagen
Henrik Grinbaum, chefsjurist, SVT
Ann Hörsell, arkivråd, Riksarkivet
Kerstin Norén, rektor, Karlstad universitet
Catarina Ericsson-Roos, överbibliotekarie, Stockholms universitetsbibliotek
Maria Tjärnlund, direktör, Dataspelsbranschen/Näringspunkten
Staffan Truvé, direktör, SICS-gruppen/Svenska IT-institutet SITI och Interactive Institute

KUNGL. BIBLIOTEKETS FORSKARRÅD

Externa ledamöter

Jan von Bonsdorff, professor, Uppsala, konstvetenskap
Östen Dahl, professor, Stockholm, språkvetenskap
Paula Henrikson, forskare, Kungl. Vitterhetsakademien, litteraturvetenskap
Roger Qvarsell, professor, Linköping, idéhistoria
Inga Sanner, docent, Stockholm, idéhistoria
Johan Svedjedal, professor, Uppsala, litteraturvetenskap
NY: André Jansson, medievetare, professor, Karlstads universitet
NY: Jan Olsson, filmvetare, professor, Stockholms universitet
NY: Eva Hemmungs Wirtén, informationsvetare, professor, Uppsala universitet
NY: Jussi Karlgren, datalingsvist, docent, SICS
Från KB:
Magdalena Gram, biblioteksråd, st.f. riksbibliotekarie
Pelle Snickars, forskningschef
Isabelle Midy, forskningssamordnare, (sekreterare)

Ämnena för biblioteksforskningen

Faktorer som berör den strategiska utvecklingen av nya bibliotekstjänster samt omprövning av etablerade tjänster – det är det forskningsområde som anses ha mycket hög prioritet bland yrkesverksamma i branschen. Det visar Delfistudien "På säker grund" – om de svenska bibliotekens forskningsbehov.

AV **HENRIETTE ZORN**

DET MAN gör i Delfistudien är att man samlar in olika experters (alltså bibliotekariers) uppfattning om vilka områden som de tycker är viktigast att bedriva forskning inom. Experterna får sedan ranka områdena. Rankningen sammanställs och experterna får ta del av resultaten. De har då möjlighet att i ljuset av sina kollegors rankning revidera sin egen prioritering. Det man med metoden vill sträva efter och uppmuntra är konsensus inom expertgruppen (se även förordet i bbl nr 9/2008). På många sätt en utmaning eftersom den ju består av representanter från olika bibliotekstyper.

Studien, som överlämnades till Svensk Biblioteksförerings styrelse i februari, har utförts vid Bibliotekshögskolan i Borås, Institutionen för Biblioteks- och informationsvetenskap. Som beställare stod Svensk Biblioteksförering, som inom ramen för Library Lovers-kampanjen, finansierat studien. Syftet har varit att fråga fältet om vilka frågor man anser att det behöver forskas i – idag och i framtiden.

Expertgruppen i den aktuella Delfistudien utgjordes av 91 svenska bibliotekarier, någorlunda jämt fördelade på fem bibliotekssektorer. Deltagarna i expertgruppen fick i två enkätomgångar göra prioriteringar bland föreslagna forskningsämnen.

Den första enkäten omfattade 64 forskningsämnen fördelade på sju områden. Deltagarna fick värdera varje ämne på en skala från 1–10, där 1 är "minst viktigt" och 10 är måttet för "viktigast".

De 20 mest prioriterade ämnena från varje bibliotekssektor valdes ut och ställdes samman i en ny enkät. Antalet frågor att besvara hade sjunkit till 41 stycken. Men nu skulle pannen inte bara prioritera dessa med tanke på

dagsläget utan även rangordna efter hur viktigt man bedömer att de aktuella forskningsämnena är om fem år.

De 14 högst rankade ämnena från den andra enkätomgången stöttes och blöttes sedan i en workshop där 16 bibliotekarier från alla bibliotekssektorer deltog. Uppgiften var att komma fram till konsensus ifråga om prioriteringar inom svensk biblioteksforskning. Slutligen vaskades en gemensam lista fram med de tio högst rankade ämnena som i sin tur prioriteras i en skala från "Mycket hög prioritet" till "Väldigt låg prioritet".

På tio-i-topp-listan över möjliga forskningsämnen som man enats om har "Mycket hög prioritet" ligger *Faktorer som berör den strategiska utvecklingen av nya bibliotekstjänster samt omprövning av etablerade tjänster* som ensam etta. Tre ämnen som anses ha "Hög prioritet" hamnar på en delad andra plats: *Bibliotekens förändrade roll i samhället (nya funktioner, nya mål, nya roller, nya tjänster)*; *Bibliotekens betydelse för lärande samt Utveckling av bibliotekstjänster för barn och ungdomar i den digitala åldern*.

Lägst ranking bland de tio högst prioriterade forskningsämnena har *Nya digitala mediernas roll i vetenskap och forskning samt Bibliotek, lärande och undervisning: att studera effekten av biblioteks- och informationsservice*.

Svensk Biblioteksförering har sammanställt de viktigaste resultaten av Delfistudien i mer populärt hållen folder som ger en samlad bild av hela fältets forskningsönskemål. I den finns också tio-i-topp-listor över alla högst prioriterade ämnen av framtida betydelse för var och en av de fem bibliotekssektorerna. I dessa framgår även vilka ämnen som fler än en sektor har rankat som viktigt. *Bibliotekens betydelse för lärande och Bibliotek, lärande och undervisning* är tex två användarorienterade ämnen som finns med på fyra av de fem sektorernas tio-i-topp-lista. I det sammanhanget är det också uppenbart att Specialbiblioteken

är en sektor vars värderingar skiljer sig mest från de andra sektorerna. De flesta skillnaderna mellan de olika bibliotekssektorerna avspeglar de sammanhang som biblioteken verkar inom. Att folkbiblioteken gör andra prioriteringar av viktiga ämnen som det bör forskas i än de akademiska biblioteken, är inte konstigt.

I foldern finns även en lista över de lägst rangordnade ämnena. Ämnen som relaterar till yrkesproblem får väldigt låg ranking. Det råder tex en hyfsad konsensus kring att man inte närmare ska fördjupa sig i ämnet *Bibliotekarieryrket som profession och ämnen som rör image, identitet och arbetstillfredsställelse*. Inte heller bibliotekens historiska utveckling – man vill blicka framåt i forskningen.

De institutioner som bedriver forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap har nu genom Delfistudien fått svar från fältet om vad man anser vara viktiga forskningsprojekt för framtiden. Återstår bara att se om det som bedöms vara viktigt i morgon också faktiskt är det. Underlaget finns i alla fall.

Delfistudien "På säker grund" finns i sin helhet på Svensk Biblioteksförerings hemsida www.biblioteksforeningen.org

Stiftelsebiblioteket som blev kommunalt

När kommunen tog över driften av stiftelsebiblioteket i Sigtuna ökade utlånen kraftigt. Sigtuna går mot strömmen i tider av avknoppningar och entreprenader.

Nedslag i **Sigtuna** kommun

FOTO: ANDERS HALL

AV **ÅSA EKSTRÖM**

SVERIGES FÖRSTA stad Sigtuna behöver kanske inte någon närmare presentation. Få har väl missat att där finns ett av landets tre riksinterner, Sigtuna Humanistiska Läroverk, och det gamla stiftelsebiblioteket som länge drevs av Sigtunastiftelsen. Sedan sommaren 2008 har Sigtuna kommun numera tre bibliotek: huvudbiblioteket i Märsta, det kombinerade folk- och skolbiblioteket i Valsta och det senaste tillskottet, stiftelsebiblioteket i Sigtuna. I dag arbetar 15 fast anställda biblioteksmedarbetare i kommunen. Monica Dahlgren är bibliotekschef:

– Det är fantastiskt att vi äntligen kommit i mål och det är något som alla tjänat på, säger hon.

Det fanns ett starkt motstånd mot planerna på ett folkbibliotek i Sigtuna eftersom man hade farhågor om att det gamla vackra stiftel-

sebiblioteket skulle förstöras vid en eventuell ombyggnad.

Mycket förenklat kan man socioekonomiskt dela upp kommunen i två delar där Märsta kan sägas utgöra den fattigare delen, Sigtuna den rikare. Sammantaget är Sigtuna en till ytan vidsträckt kommun som också har – bortåt Arlanda – stora områden av landsbygd. Kommunen omfattar även Rosersberg som har ett stiftsbibliotek som drivs av Svenska kyrkan. Biblioteket hade tidigare en bokbuss. Den drogs in 1998. Ända sedan 1947 har det visserligen bedrivits folkbiblioteksverksamhet i stiftelsebiblioteket men lokalerna har inte varit helt ändamålsenliga. 1984 bestämde därför kommunen att en tillbyggnad skulle ske. Protester mot planerna hördes vida omkring. Beslutet revs upp, åren gick och först i somras löste sig det hela genom att det gamla vackra stiftelsebiblioteket finns kvar medan det nya folkbiblioteket flyttar in i ett närliggande hus. Vad gäller litteraturen finns merparten av böckerna kvar i det gamla biblioteket. Endast

fack- och skönlitteratur från 2003 flyttades till det nya folkbiblioteket. Av stiftelsebibliotekets fyra bibliotekarier har två börjat arbeta på folkbiblioteket.

– Det är nog en liten kulturkrock men det har ändå gått förvånansvärt bra, säger Monica Dahlgren.

I Sigtuna kommun har man roterande tjänstgöring på biblioteken vilket innebär att personalen i viss mån arbetar på samtliga bibliotek i kommunen. Det har fungerat bra eftersom man verkligen anpassat scheman efter behoven, berättar Monica Dahlgren. Den stora svårigheten i arbetet med att få ett nytt folkbibliotek har framför allt varit att hitta rätt lokal. Stiftelsebibliotekets lokaler har inte varit optimala ur tillgänglighetssynpunkt för tex funktionshindrade. Man var också medveten om att kommunen inte skulle bekosta bygget av ett nytt bibliotek. Istället hade man turen att få överta ett befintligt hus som nästan alla kommuninvånare har en relation till. I huset har det bland annat funnits verksamheter som barnavårdscentral, förskola, fritids, scoutlokal och församlingshem.

– En perfekt mötesplats. Jag tror på återanvändning och det här är ett lyckat exempel på det, säger Monica Dahlgren.

Man har vunnit på att samla allt under en hatt, menar bibliotekschefen. Sigtuna stad har fått ett special- och forskningsbibliotek samtidigt som folkbiblioteket tillkommit. Den stora bokskatten med äldre titlar har även utökats med nya titlar. Databasen är konverterad och nästan hälften av böckerna finns i katalogen – en stor bibliografisk vinst eftersom en betydande andel av böckerna, hela 16 procent av det totala utbudet, är unika titlar. Konverteringen av stiftelsebiblioteket och folkbibliotekskatalogen utfördes med bravur av Axiell och B7J, enligt bibliotekschefen.

– Nu har vi fått ett rikare biblioteksutbud med fler öppettimmar. Utlånen har ökat kraftigt – från 19 000 per år till nästan 40 000 sedan i somras. ■

Yrke: Integrationsbibliotekarie

Nedslag i Sigtuna kommun

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

– Det är oerhört svårt att köpa böcker på andra språk eftersom man är beroende av kontakter och recensioner. Det är användarnas tips och önskemål som styr utbudet, säger Jerker Eriksson.

AV ÅSA EKSTRÖM

JERKER ERIKSSON är integrationsbibliotekarie i Sigtuna kommun som har nästan 40 000 invånare. Övrig tid arbetar han som platschef på Valsta bibliotek som är ett kombinerat folk- och skolbibliotek i kommunen. Att vara integrationsbibliotekarie är ett arbete som tar mycket tid i anspråk. I dagsläget har han en dag i veckan, dvs åtta timmar som är vikta för uppgiften. Drygt 40 procent av de 4 700 invånarna i Valsta är födda utomlands. De flesta har rötter i Irak, Libanon, Turkiet, Polen och Finland. Det finns ett stort behov av tidningar och böcker på andra språk än svenska. Eftersom det saknas pengar till marknadsföring gäller det för biblioteket att visa upp sig och synas i olika sammanhang som tex på Valstadagen, den årliga karnevalen. Biblioteket samarbetar också med olika föreningar, organisationer och intressegrupper och etablerar den vägen goda kontakter. Hösten 2008 drog projektet "Att minnas migrationen" igång på initiativ av Mångkulturellt centrum och Nordiska museet. Det hela går ut på att få människor att minnas sin in-

ler utvandring och berätta sina egna historier för eftervärlden. Biblioteket i Valsta deltar i projektet som enda bibliotek i landet. Jerker Eriksson har fått åtta kvinnor och män från Iran, Ungern, Pakistan, Turkiet, Finland och Danmark att gå med i en skrivargrupp. Integrationsbibliotekarien själv fungerar som ett slags mentor i sammanhanget och försöker uppmuntra skrivarna att släppa loss kreativiteten och inte ha för höga krav på sig själva.

– Det rör sig om fantastiska historier och mycket personliga berättelser med massvis av ingångar kring olika teman som tex arbete och kärlek.

Dessa viktiga minnen från dem som flyttat till Sverige som arbetskraft, anhörig eller flykting är något som saknas i kulturarvet. Nordiska museet kommer därför att använda de dokumentära texterna i forskningssyfte, även om de inte äger dem.

– Förutsättningarna finns att texterna kommer att spridas och synas. Jag hoppas att det på sikt resulterar i en antologi. Det finns många där ute som sitter med historier värda att berätta och lyssna till.

Jerker Eriksson sitter även med som bibliotekets representant i kommunens idégrupp för integration. Där samlas representanter från de olika förvaltningarna i Sigtuna för att bland annat arbeta fram internutbildning, material och föreläsningar kring integrationsarbete. Något som är positivt – samarbete över förvaltningsgränserna blir det annars sällan för bibliotekets del. När det gäller arbetet med mångspråkiga medier gör Jerker Eriksson beställningar av depositioner från Internationella biblioteket för både barn- och vuxensidan. Men han uppskattar mer att köpa enstaka titlar och menar att det är viktigt att se individernas behov i medieförsörjningen. Det finns också skäl att väga in kvalitet och kvantitet när det gäller beståndet.

– Egentligen är det oerhört svårt att köpa böcker på andra språk eftersom man är beroende av kontakter och recensioner, säger Jerker Eriksson.

Han är övertygad om betydelsen av ett etablerat goda kontakter med dem som kommer till biblioteket. Det är användarnas tips och

önskemål som styr utbudet. Idag har man just därför goda inköpskanaler genom bland annat en mycket kunnig urdotalande man från Pakistan.

– De kontakterna är väldigt viktiga för oss eftersom vi i princip får personlig rådgivning kring varje enstaka titel vi köper, säger Jerker Eriksson.

I de fall där det brister, exempelvis när det gäller thailändska och kinesiska kontakter, får man bra hjälp från Internationella biblioteket. Det finns också kulturella skillnader ifråga om vad användarna vill låna. Poesi fungerar utmärkt på persiska och filosofilitteratur på arabiska medan dessa genrer inte alls är lika eftertraktade på andra språk. Thailändska, kinesiska och ryska titlar är det för tillfället överlag stor efterfrågan på medan det arabiska minskar.

– Sen ska man inte stirra sig blind på siffrorna. I praktiken kan det ju handla om att en enda flitig låntagare har flyttat.

Även finskan har backat något. En orsak är att den gruppen idag består av äldre låntagare som lämnat biblioteket. Förra året bjöd man därför in den finlandssvenska författarinnan Merete Mazzarella, aktuell bl a med boken *När vi spelade Afrikas stjärna*. En bok om barnbarn, i ett riktat författarbesök för att tala kring temat barnbarn och mormödrar. Enligt Jerker Eriksson gav det resultat eftersom de finska titlarna den senaste tiden ökat något i antal utlån.

Det finns litteratur som efterfrågas men som kan vara svår att få tag på, exempelvis på språk som somaliska och mongoliska. När det gäller tidskrifter köps de in via BTJ:s prenumerationsservice, med undantag från några tidskrifter på urdu och bengali.

– Ibland är det problem med leveranser av tidskrifter med det gäller ju även de svenska tidskrifterna.

Idag hör tyska, franska och engelska till skolspråken. Eftersom spanskan ökat i popularitet och bland annat har slagit ut tyska som språktillval på skolorna, hoppas Jerker Eriksson att spanskan snart ingår i skolspråksgruppen. Då skulle biblioteket få loss mer resurser till nya inköp. ■

Rysk resurs på bibblan

Också i det ryska utbudet av böcker är det framför allt deckare som efterfrågas. Det menar biblioteksassistenten Olga Komarova som byggt upp ett ryskt bestånd på huvudbiblioteket i Märsta.

Nedslag i **Sigtuna** kommun

AV **ÅSA EKSTRÖM**

OLGA KOMAROVA FLYTTADE från Moskva till Stockholm för ungefär tjugo år sedan. Hon är utbildad ingenjör men för henne, liksom för många andra i hennes situation, innebär flytten till Sverige även byte av yrke. Hon började arbeta som biblioteksassistent i Märsta och har så gjort i drygt tio år. Men det var först här om året som hon fick fast anställning på biblioteket. När hon började på biblioteket var det framför allt depositioner från Stockholms stadsbibliotek som gällde. De senaste åren har efterfrågan på ryska titlar ökat kraftigt. Det fick Olga Komarova att inse att hennes modersmål kunde komma till användning i jobbet.

– Det har ju inneburit en bra service att kunna tillmötesgå alla dessa människor som ibland befinner sig i en utsatt situation, säger hon.

Även på ett personligt plan har arbetet blivit roligare när Olga Komarova har kunnat använda sitt modersmål som en tillgång i jobbet. Med facit i hand kan man konstatera att hon är en oerhörd resurs för biblioteket och dess användare. Det intygar bland annat bibliotekschefen Monica Dahlgren och integrationsbibliotekarien Jerker Eriksson. När BBL besöker biblioteket i Märsta kommer det fram människor och talar ryska med Olga Komarova. Faktum är att användarna inte sällan kommer resande från Stockholmsområdet för att låna ryska böcker i Märsta. Även andra nationaliteter från det forna Sovjetunionen som t ex Azerbadjan, Uzbekistan och Ukraina,

efterfrågar böcker på ryska. Hon berättar att det är ett brett spektra av olika människor.

Vad är det då för titlar som efterfrågas? Framför allt deckare, både ryska och översatta titlar.

– Men även biografier är populära. För närvarande är Barack Obamas biografi mycket efterfrågad.

Bibliotekets utbud är hyfsat uppdaterat vad gäller nya titlar. De gamla mästarna och klassikerna tar upp en egen bokhylla som användarna gärna återkommer till. Även på barnavdelningen finns en bredd med allt från ryska pekböcker till översatta Harry Potter-böcker. Eftersom Olga Komarova sällan hinner läsa alla nya ryska böcker har hon byggt upp beståndet utifrån biblioteksanvändarnas tips och önskemål.

– Jag har själv köpt på plats i Moskva men har numera goda inköpskontakter via webben med bokhandeln Rusland i Helsingfors.

Fördelen är att köpen faktureras, det blir därför inte några juridiska hinder för bibliotekets del. Svårigheten vad gäller inköpen är annars att det ofta enbart finns enstaka titlar. Hon köper sällan från B7J som hon anser vara lite för dyra och krångliga vad gäller leveranserna. Dessutom understryker hon att det är mer givande att handla själv jämfört med att köpa färdiga bokpaket. Ungefär hälften av böckerna hon köper är inplastade. Hittills har det inte orsakat några större problem eftersom hon i övrigt satsar på inbundna varianter som håller.

– Pocketböcker tar jag aldrig emot eller köper in eftersom de helt enkelt inte håller måttet för utlån i ett bibliotek.

Olga Komarova berättar att biblioteket fått

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

Olga Komarova, ryskspråkig resurs på biblioteket i Märsta.

ta emot en stor mängd böcker från tacksamma besökare. De rysktalande användarna är nöjda med servicen.

– Man ska vara medveten om att de på sikt även lånar svenska böcker.

Själv önskar Olga Komarova mer tid för att utveckla den ryska avdelningen ordentligt och i den grad hon själv önskar. Men där sätter vardagen gränser – inte bara tidsmässiga utan även i fråga om de ekonomiska ramarna. ■

Abonnera på LL-förlagets böcker!

Många behöver lättläst. Orsakerna till att behöva en anpassad text kan vara väldigt olika. Otränade läsare och nysvenskar, äldre, dyslektiker eller personer med andra lässvårigheter – LL-förlaget inspirerar till läsning både bland unga och vuxna!

Beställ på www.ll-forlaget.se/abonnemang_v09

LL-förlaget

Statistik – en del av bibliotekens strategi och utveckling

2008 startade KB:s expertgrupp för biblioteksstatistik sitt arbete med en översyn av den statistik som idag samlas in. I gruppen ingår företrädare från alla bibliotekstyper.

AV **MARIELOUISE SAMUELSSON**

"UTAN ATT VETA om det var vi i statistikgruppen lite av en förtrupp till Kulturutredningen."

Den reflektionen gör Tore Torngren, biträdande universitetsbibliotekarie vid Lunds universitet och ordförande i KB:s expertgrupp för biblioteksstatistik. Det han menar med "förtrupp" är att expertgruppen från start för ett år sedan arbetat med sådant som Kulturutredningen betonar, ett samlat ansvar för biblioteksfrågor och behovet av bra statistik. I gruppen ingår representanter för universitets- och högskolebibliotek, läns- och folkbibliotek, skolbibliotek, specialbibliotek, Kungl. biblioteket (KB), Svensk Biblioteksförning och Statens kulturråd.

– Det krävdes lite arbete för att få med företrädare för alla typer av bibliotek, även om gränserna mellan olika bibliotekssektorer numera inte är så tydliga, särskilt inte för användarna. I den digitala världen möter vi alla.

Kulturutredningen föreslår som bekant samverkan, att flera institutioner organiseras under samma myndighetstak och att KB får ett huvudansvar för samtliga bibliotekstyper. Oklart är vilket departement som egentligen blir huvudansvarigt när samtliga biblioteksfrågor koncentreras till KB: Utbildningsdepartementet eller Kulturdepartementet?

Gällande KB finns för övrigt ett av kulturutredningens få konkreta förslag till finansiering. KB:s utökade uppdrag ska finansieras med ett antal miljoner som frigörs genom samordningsvinster i den nya myndighetsstrukturen.

– Utredningen är intressant, vi är så här långt positivt inställda, säger Tore Torngren, med viss försiktighet.

7. (forts.)

Förhållande
Biblioteksstatistik 2007

Biblioteksstatistik 2007

	Öppettid				Reskost av böcker och andra publikationer / fysisk bärare		
	Dagar per år	Varier dagligt med tid och säsong	Timmar per vecka	Uppslagsmaterial	Antal av böcker och andra publikationer / fysisk bärare	Förbruk, hyckel	
	300	5	81	0	55 634	2	1 514
Nationella bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Kungliga biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Anna Linde - biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Bäckings Tekniska Högskola Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Chalmers Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Gymnasiet och distrikthögskolan, Öst	208	100	100	100	5 500	20	58
Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs universitetsbibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Bibliotek & Högskolan i Gäddede Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Göteborgs Bibliotek	208	100	100	100	5 500	20	58
Handelshögskolan i Stockholm Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58
Högskolan i Gäddede Biblioteket	208	100	100	100	5 500	20	58

"Rapporten 'Dikt eller verklighet' beskriver bland annat hur statistiken ger en förlegad och ofullständig bild av biblioteken. Den konstaterar att statistik samlas in ojämnt och bristfälligt och därmed riskerar att osynliggöra bibliotekens verksamhet."

grupp och Tore Torngren kan bara instämma i Annette Johanssons lägesbeskrivning.

– Det har länge funnits en medvetenhet om situationen och ett missnöje ute på biblioteken. Det är förstås beklagligt att statistik som samlas in antingen är undermålig eller också inte används.

Hur det har kunnat bli så, trots att så mycket energi och arbetstimmar läggs ner på statistik, har inget enkelt svar.

– Biblioteken redovisar statistik, det är det ingen tvekan om. Men frågan är om den används, och i så fall hur. Statistiken har inte hängt med de nya digitala tjänsterna. Det krävs mycket för att få fram bra siffror och för att förändra krävs rätt stora ansträngningar, konstaterar Tore Torngren, och tillägger att sådana redan har gjorts. Exempelvis har högskolebibliotekens statistik reformerats genom nya formulär.

Jag envisas med frågan. Finns det någon förklaring till undermåligheten och bristen på relevans? Att alla verkar ha varit medvetna om problemet samtidigt som man inte har förmått att förändra?

Tore Torngren befarar att "oanvändbarheten" efter hand har spätt på problemen. Det är knappast uppmuntrande för den som ägnar sig åt statistik att inse eller åtminstone mistänka att resultatet av arbetet inte används. På Expertgruppens åtgärdslista finns därför en punkt som heter "systematisk feed-back".

Förutom det uppenbart otacksamma i att ägna sig åt statistik som eventuellt inte används finns det också ett inslag av vad man

skulle kunna kalla bibliotekariers berörings-skräck i förhållande till statistik.

– Många tycker att det är jättespännande men bibliotekariers självbild av att vara kulturbärare och bärare av kunskap kanske inte alltid har en klockren koppling till statistik, säger Tore Torngren, som tidigare själv inte var särskilt intresserad.

– Jag är från början en vanlig bibliotekarie som kom in i det här genom att jag har jobbat med organisationsfrågor. I den roll jag har nu kan jag bli störd av att statistiken har begränsad relevans.

Tore Torngren hoppas förstås på förändring, mer insikt om att statistik utgör viktigt underlag för beslutsfattande. Och då måste, självfallet, statistiken vara relevant och användbar. För att uppnå detta krävs tex bättre teknik. Det är också ett av expertgruppens huvudspår och som snabbt bör resultera i något konkret och användbart.

– Jag utgår ifrån att ansvariga myndigheter går in med resurser för att skapa bra tekniska redskap för hantering av statistik, säger Tore Torngren.

Annat på expertgruppens prioriteringslista är dialog. Gruppen ska upprätta samtal både med uppgiftslämnarna och med uppdragsgivarna. Ett intervjuprojekt ska inledas.

Tore Torngren anser att gruppen, som startade sitt arbete 2008, nu har hunnit så långt som man hade föresatt sig. Han är nöjd med att arbetet fungerat väl och konstruktivt, inte minst med tanke på att alla är upptagna av andra uppgifter parallellt.

Gruppen arbetar med ett femårsperspektiv. Det kan tyckas långt men å andra sidan förlitar sig Tore Torngren på att resultat ska märkas under utredningens arbete – genom dialog, intervjuer och seminarier – bland annat ett om e-statistik som äger rum i höst.

Dialog och pedagogik gällande utvecklingen av statistik har inte enbart bibliotekarierna som målgrupp. Minst lika viktigt är att nå uppdragsgivare och huvudmän.

– Kommunledning, gymnasierectorer och universitetsledningar har sällan någon klar bild eller vision av vad de vill med sina bibliotek. Vi upplever ofta att vi måste kompetensutveckla våra uppdragsgivare, ibland får vi formulera kraven på oss själva. Av historiska skäl är det lätt att biblioteken blir tagna för givna, som service men inte som del av kvalitetsaspekten.

Tore Torngren återkommer flera gånger till att statistiken är en betydelsefull del i utvärderingar och kvalitetsmätningar.

Statistikens kvantitativa innehåll kan tillföra något stabilt i det snabbt växande och svåröverblickbara utbudet av utvärderingar – också ifråga om en ibland godtycklig ranking.

– Statistik är inte hela svaret, men en väsentlig del av svaret på de alltmer efterfrågade utvärderingarna. Statistik är ett kvantitativt mått. Vi i gruppen ska också hålla oss strikt till den aspekten. Men man kan absolut i förlängningen se statistiken som del av bibliotekens strategi och utveckling. ■

Bibliotek är värda att lyssna på

 audioindexTM
SPEAKING ENVIRONMENTS

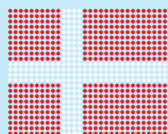
www.audioindex.se

AV TOTTIE LÖNN

DANMARK

Alla ska med

Ett landsomfattande samarbete "Lær mere-netværket" ska se till att medborgarnas IT-kunskaper stärks och att alla digitala möjligheter blir kända. De medverkande i nätverket ska få hjälp med att själva utveckla och erbjuda medborgarundervisning. Initiativet kommer från Videnskabsminister Helge Sander, och en rad organisationer deltar.

Bland dessa finns Ældremobiliseringen, Dansk IT, Dansk Metal, Styrelsen for Biblioteker og Medier, Bibliotekarforbundet, Danmarks Biblioteksforening, Bibliotekschefforeningen och en rad medborgarkontor över hela landet. "IT- og Telestyrelsen" under Videnskabsministeriet ansvarar för det hela.

En ny hemsida kommer att etableras som ska vara virtuell mötesplats och arkiv för nätverkets undervisningsmaterial. Dessutom ska det vara möjligt att vidareutveckla undervisningsmaterialet i samarbete med deltagarna i nätverket och IT-undervisare över hela landet.

Bibliotekarierna blir naturligtvis nyckelpersoner och nu utbildas bibliotekarier i IT-förmedling på "højeste niveau" för att kunna undervisa sina kollegor som i sin tur ska undervisa medborgarna. En upplysningskampanj i radio och tv ska också motivera danskarna till att använda och lära mer om IT. Redan nu kan medborgarna skaffa sig kunskaper på hemsidan www.it-borger.dk.

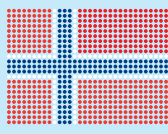
(www.bs.dk)

Läxkafé för vuxna

Aalborg planerar att öppna ett läxkafé för tvåspråkiga vuxna och har ansökt om bidrag för projektet från Styrelsen for Bibliotek og Medier. Det finns redan ett läxhjälpkafé för barn. Men här är tanken att föräldrarna ska komma med till biblioteket och själva få gå på "språkkafé" medan barnen får läxhjälp. De allra minsta barnen får leka så att föräldrar får läsa. Dansk Flygtningehjælp ska sköta språkkaféerna.

(www.dbf.dk / Aviserne skriver)

NORGE

Biblioteksreform

Bibliotekssektorn är "övermogen för reform", säger kulturminister Trond Giske i en intervju med Norsk Biblioteksforening. Den tekniska utvecklingen har ändrat brukarnas behov och det har också förändrat bibliotekens arbetsformer och möjligheter till förmedling. Men nu är äntligen kulturministerns biblioteksproposition snart offentlig. Den planeras vara klar den 27 mars, och det har utlovats att den ska lyfta bibliotekssektorn och visa att den är ett viktigt område att satsa på.

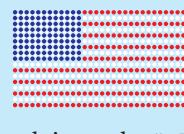
ABM-utviklings stora biblioteksutredning "Biblioteksreform 2014" kom redan 2006, så det har ju dröjt med politiska beslut. Det beror på "att arbetet har varit mer krävande än vi hade trott och mer omfattande än vad vi hade föreställt oss", säger Giske.

Vad väntar sig då biblioteken och bibliotekarierna? Förväntningarna är mycket stora, skriver ordföranden för Norsk Biblioteksforening, Anne Hustad, på föreningens webbplats. Hon delar dessa förväntningar med både Nationalbiblioteket och ABM-utvikling. Nio representanter för alla bibliotekstyper träffade kulturministern i februari. Anne Hustad sammanfattar nöjt att hon och den röd-gröna regeringen har som mål att förbättra biblioteken.

Vad betyder det konkret? Det får vi veta först i slutet av mars. Men redan nu vet man att kulturministern vill stärka biblioteksstrukturen. Det innebär bl a att fylkesbiblioteken får större ansvar för utvecklingen. Resultatet ska visa sig ute på de enskilda biblioteken. De ska stärkas som mötesplatser, digitala och sociala arenor och som kunskapsförmedlare. Förhoppningsvis bör det också innebära ökad finansiering. Andra kulturområden har fått extra resurser från centralt håll. Det är på tiden att även folk- och fylkesbiblioteken, skolbiblioteken och universitetsbiblioteken får extra resurser.

Biblioteksvärldens och medias debatt lär ju bli mer livlig först när "Biblioteksmeldinga" publicerats. (www.norskbiblioteksforening.no)

USA

Ett öppnare samhälle

Redan dagen efter att Barack Obama blivit president utfärdade han två direktiv som berör Freedom of Information Act (FOIA), och som kommer att betyda mycket för ett öppnare klimat i USA. Nu tillåts regeringsorgan att släppa federal och presidentiell information till allmänheten. "Vid tvekan bör öppenhet ha företräde", skrev Obama i ett memorandum om FOIA. Han gav också direktiv som rör presidentarkiven. Konsekvensen av det blir att beslut om att hålla inne information hos sittande eller tidigare presidenters och vicepresidenters arkiv skall granskas av justitieministern, Vita husets advokat och domstolar. Obamas aktion omtintgör ett berömt dekret från George W Bush som 2001 gjorde det möjligt för nuvarande och tidigare presidenter och deras arvingar att förhindra tillgång till presidentarkiven. Vidare ett dekret från 2005 som lät regeringen godtyckligt skydda information när den av olika skäl ansåg det viktigt. Direktivet om presidentarkiven handlar bl a om miljoner e-brev sända till och från Vita huset åren 2003 och 2004. Det underlättar också tillgången till förre vicepresidenten Dick Cheneys arkiv.

Tom Blanton, verkställande direktör för National Security Archive vid George Washington University, hyllade Obamas beslut, eftersom de upphäver "två av de mest dramatiska sekretessåtgärderna på Bushs initiativ". Tillsammans med 59 andra organisationer, däribland biblioteksorganisationerna American Association of Law Libraries och Association of Research Libraries, har man nu nått sitt mål: att få bort dessa undantag från Freedom of Information Act.

(www.ala.org)

KOMPETENSUTVECKLING PÅ DISTANS

KURSER PÅ HALVFART HÖSTEN 2009

Bibliometri för bibliotekarier 7,5 hp

Bibliotekspedagogik 15 hp

Dewey decimalklassifikationssystem 7,5 hp

Informationsjuridik 7,5 hp

Litterära genrer 15 hp

Marknadsföring för bibliotek 7,5 hp

Uppsatskurs för kandidatexamen 15 hp

Vi utvecklar lässtimulans med barn 7,5 hp

KURSER PÅ KVARTSFART HÖSTEN 2009

Att vägleda i samhällsinformation 7,5 hp

Bloggens teori och praktik 7,5 hp

Litteraturförmedling 15 hp

Läs mer: www.hb.se/bhs/utbildning

För dig med bibliotekarieexamen från 1992 eller tidigare

KURS PÅ HALVFART VÅREN 2009

Vetenskapsteori och metod II, 7,5 hp

Vi ger en kompletterande kurs i vetenskapsteori och metod på distans, så att du kan få behörighet för att skriva kandidatuppsats. Vi träffas två gånger i Borås: 30 mars-1 april samt 25-26 maj.

Läs mer om kursen och hur du anmäler dig: www.hb.se/bhs/utbildning

PS. I höst ger vi en uppsatskurs för kandidatexamen på distans. Efter genomgången och godkänd kurs i Vetenskapsteori och metod II, är du behörig att söka denna kurs.

HÖGSKOLAN I BORÅS

INSTITUTIONEN BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN

Magdalena Gram

Ellen Key om böcker och läsning: en studie

ALVA STRA FÖRLAG, 2008

Ellen Keys högsta nöje i livet var att läsa och skriva böcker. Denna passion växte fram ur ett starkt bildningsintresse, som hon ville föra vidare till andra genom att strida för tryck- och yttrandefrihet. Så karaktäriserade hon i varje fall sig själv i en biografisk notis kring sekelskiftet 1900.

Genom att undersöka Ellen Keys förhållande till böcker och läsning tar Magdalena Gram ett helhetsgrepp på en av våra viktigaste svenska kulturpersonligheter, känd långt utanför landets gränser. Boken och bildningen stod alltid i centrum för Ellen Key och därför fungerar Grams koncentrerade studie också som en utmärkt allmän introduktion till hennes tankevärld. Skriften rymmer även hänvisningar till källor och litteratur om Ellen Key. Ett omfattande arkiv efter Key förvaras på Kungl. biblioteket och litteraturen om hennes betydelse som författare, debattör, pedagog m m har vid det här laget blivit omfångsrik. Särskilt värdefull är förteckningen över Ellen Keys egna artiklar och böcker, som ger ingångar till centrala texter, ofta publicerade första gången i en tidskrift. Gram behärskar materialet till fullo, utan att för den skull tynga texten med ideliga hänvisningar.

Ellen Key var inte bara författare, utan i lika

hög grad det levande ordets talare. Utskrifter av muntliga föredrag utgjorde ofta underlag för de verk som sedan publicerades i bokform. Gram betonar detta förhållande i diskussionen om Keys personliga framställningssätt, som av flera bedömare blev häcklat för ordrikedom och känslomhet. Det muntliga ursprunget lär ha smittat av sig på det skrivna.

Grams studie rymmer flera moment som kräver mycket av sin författare. Dock kunde det korta stycket om bilden av den läsande Ellen Key ha vunnit på parallella återgivningar av de konstverk och fotografier som nämns i texten. Några av fotografierna i boken är onödigt mörka och ett (föreställande John Landquist och Elin Wägner) är i frimärksformat. Det är synd i en i övrigt vacker bok.

Gram följer Keys läsning av facklitteratur, där hon hämtade sina ideologiska och filosofiska grunder. I kunskapssökandet var hon i stort sett självlärd. Van att reflektera och integrera det lästa i sin personlighet utvecklades Ellen Key till litteraturpedagog och kulturförmedlare och därtill en sympatiskt inställd litteraturkritiker. Keys starka inlevelseförmåga och idealism präglade litteraturkritiken och essästiken kring sekelskiftet och banade väg för andra kvinnliga kritiker.

Det mest omfattande kapitlet i Grams bok behandlar emellertid läsningen av skönlitterära författare. Förhållandet till samtida kvinnliga författare och storheter som Fredrika Bremer och Selma Lagerlöf var ingalunda komplikationsfritt. Ellen Keys radikala ställningstaganden förändrades under första världskriget. Hon tappade framtidstron och ställde sig tveksam till nya estetiska strömningar.

I det keyska heminredningsidealet var böckerna självklara ingredienser. På Strand förverkligades idéerna om ljusa och luftiga rum med böckerna förvarade i boksåp. Men böckerna betraktades inte som fysiska exklusiviteter. Det var innehållet som skänkte kulturell nimbus. Key skapade ett nytt ord, "litteraturkultur", något som hon saknade i det svenska samhället. Med det menades en strävan att tillägna sig det bästa i världslitteraturen – kvalitet istället för kvantitet. Här var hon extremt idealistisk. Trots att Key i sak stödde tidens folkbildningssträvanden hyste hon

åsikten att man helst skulle köpa sina böcker, inte ta del av dem i "tummade lånebiblioteks-exemplar" som "slammig nöjesläsning". Den negativa inställningen berodde nog på folkbibliotekens låga standard, något som Valfrid Palmgren försökte ändra på. Key hävdade tvärt emot utvecklingen på bokmarknaden att man borde läsa ett fåtal utvalda böcker intensivt istället för att snabbt sluka många böcker av ringa värde.

Läsning var i Ellen Keys tappning en närapå religiös akt, gärna begrundande och omläsande. Hon hade bestämda åsikter om vad barn borde läsa. Hennes kritik mot folkskolans gamla läsebok gällde det fragmentariska urvalet. Man skulle hellre läsa de oförvanskade originalen. Keys bildningsbegrepp var en blandning av Goethes bildningsreligion och intryck från folkhögskolor och bildningsinstitutioner. Gram uppmärksammar en ambivalent hållning gentemot folkbildningsrörelsen. När Key 1906 skrev om folkbildningsarbetet hävdade hon att detta borde utgå från folket självt, inte vara styrt av myndigheter. Och på senare år blev hon alltmer kritisk mot nöjes- och populärkulturen, som stred mot de stränga bildningsidealerna. När Key själv valde att bosätta sig på landet utan moderniteter, ägnade hon sig åt högläsning av utvalda författare. Här återupplivade Key en svunnen herrgårdskultur i något som kan liknas vid ett studieklöster.

Litteraturen var utan tvekan en förutsättning för Ellen Keys liv. Hur böckerna kom att utgöra hennes livsluft har omsorgsfullt mejslats fram av Magdalena Gram. Studien rymmer en omfattande samlad kunskap, betydligt mer svärfångad i specialiserade verk om Key. Grams bok skulle väl kunna användas som underlag för diskussioner om litteraturens betydelse och verkningskretsar idag. Måhända har vår tid svårt att smälta Ellen Keys högstämde argument för självbildning genom böcker, men något av hennes glöd skulle nog behövas. Ellen Keys mångfacetterade verksamhet får sin förklaring när den sätts in i ett bok- och bildningssammanhang.

GUNNEL FURULAND

Bibliotekarie och fil. dr i litteraturvetenskap

Planer på ny inredning eller komplettering? Kontakta oss!

innorent.se
Arkitekter Design Inredningar
Tel. 046-524 41

Jack Andersen, Henrik Jochumsen, Casper Hvengaard Rasmussen (red.)

At forstå biblioteket. En introduktion til teoretiske perspektiver

DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING, DANMARKS BIBLIOTEKSSKOLE, 2008

Den danska biblioteks-forskningen har länge legat långt fram i såväl den empiriska som teoretiska förståelsen av biblioteket som komplex social arena och institution. I *At forstå biblioteket*, befästs den positionen. Antologin

gör just det som titeln anger – introducerar teoretiska perspektiv som diskuteras i relation till empiriska tillämpningar inom biblioteksforskningen. Boken är indelad i tre huvudavdelningar: "Medier, tekst og brugere", "Institution, samfund og forandring" samt "Bibliotekshistorie, vide nog historiekultur". Det är en både tydlig och rimlig indelning av en antologi som också placerar in biblioteksforskningen på den biblioteks- och informationsvetenskapliga kartan genom att relatera till övergripande teman som är allmänt förekommande också inom andra delar av ämnet. Kopplingar skapas som visar hur biblioteksforskningen inte är någon marginell del av ämnet, utan tvärtom, en central arena för en spännande teoretisk diskussion.

Nu ska ju sägas att allt inte är nytt och kanske inte kan ses som "introduktioner", åtminstone inte i de akademiska miljöer som jag uppfattar att boken främst vänder sig till. Foucault och Bourdieu känner vi väl till, Giddens och Merleau-Ponty likaså. En rad andra "traditionella" teoretiker syns i vimlet och understundom känns det som om författarna tävlar i namedropping. Kanske kan vi säga att vi idag står på tröskeln till ett generationsskifte i teoretiska referenser. De som visade vägen ut ur 1900-talet ersätts alltmer av nya som kommer att visa vägen in i det nya århundradet. I ett sådant perspektiv är den här boken

ett bokslut över teoretiker som vi lärt känna och kunnat använda oss av i några decennier. De är kanske inte obsoleta än, men vi vet vad vi kan använda dem till. Den här antologin visar det på ett fint sätt.

Trots det relativt traditionella valet av teoretiker är alltså *At forstå biblioteket* att rekommendera till läsning och begrundan. Essäerna är överlag av mycket hög kvalitet och forskarna som bidrar är alla såväl kunniga som engagerade – och engagerande!

Det är i beskrivningarna av teoriernas användbarhet för den empiriska biblioteksforskningens olika delar som bokens riktigt stora värde ligger. Då är det mindre viktigt vilka teoretiker som behandlas eller "namedroppas" – det centrala ligger i att visa hur olika praktiker i bibliotekens verksamheter kan underkastas teoretiska analyser. Den processen är komplicerad och likartad oavsett val av namn. Det är också i detta ljus, menar jag, som vi måste se det "introducerande" som titeln anger – uppvisandet av en rad olika sätt att tänka kring och hantera glappet mellan empiri och teori, som är ett ständigt närvarande problem inom samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning.

At forstå biblioteket är utan tvekan en användbar bok. Den är intressant för bibliotekari-er som vill få perspektiv på sin verksamhet och den borde komma att ingå som obligatorisk litteratur på våra biblioteks- och informationsvetenskapliga utbildningar, kanske inte på de allra lägsta nivåerna, men en bit in i utbildningsprogrammen.

JOACIM HANSSON

Fil. Dr, Universitetslektor

Växjö universitet

**Uppdaterad
eller avpolletterad?**

Läs BBL –nyheter på webben!
www.biblioteksbladet.se

TWILIGHT: DET skymmer. Strax före sommaren, Dexter. Nu Twilight. Det råder kulturskymning inom biblioteksvärlden. Att motverka kommersialismens negativa verkningar. Testa att upprepa detta gamla slagord från förr och se dig sedan omkring och möt dessa föraktfulla, eller i bästa fall?, medlidsamma blickar. Menande blickar. Akademibokhandeln vd talar åtminstone klartext. Det finns hos honom inte längre utrymme för det som inte är kommersiellt gångbart. Men offentliga bibliotek, varför finns offentliga bibliotek, vad är vårt berättigande?

Är det rimligt att bibelns ord: åt den som har skall varda givet, blir vägledande för kommunal verksamhet? Finns det ingen som vågar ifrågasätta en politik som förespråkar att den kulturverksamhet som bäst lyckas öka sin publiktillströmning, och därmed i förekommande fall bli ekonomiskt framgångsrik på egen hand, som belöning också ska få störst stöd från kommunen. Är lönsamhet i detta fall ett rimligt kriterium? Är det inte tvärtom så att det är det alternativa som behöver stödjas, det som, i stället för att likrikta, ökar val-möjligheterna.

Ledningen talar entusiastiskt om allt som hänt på Stadsbiblioteket under det senaste året tack vare dess omorganisation. Men "allt" är till stor del en räkka publikdragande jippon som varit orimligt kostnadskrävande för personalen. Är det värt priset? Jag hävdar inte att dessa evenemang nödvändigtvis vore fel om de ingick i ett brett utbud. Om det fanns tid och resurser också för det som inte är på förhand givna publikdragande succéer.

Det betonas ständigt att vi måste hänga med vår tid. Är det inte tvärtom vår uppgift att inte motståndslöst dras med i det andefattiga marknadsgycklet och istället vara en kulturell oas i samtidens alltmer uttorkade öken, där utbudet blir allt smalare, allt mer likriktat? Det är nu det måste sägas innan allt som återstår är ett oartikulerat skrik.

Begreppet twilight zone står för ett område som alltmer utarmas och förfaller för att närma sig och snart överskrida gränsen mot slum.

LARS LUNDIN,

Bibliotekarie, Skarpnäcks bibliotek

Erik Lindfeldt Vi är bra!

TILLBRINGADE ETT par av årets första dagar hos kamrat Leif i Hälsingland. Vedeldad nattbastu vid frusen sjö. Satt rykande naken med en kall öl i snöfallet. Begrundade midvinterhimlens evighet.

Fick en halvtimme över i Bollnäs. Biblioteket – en minut från stationen – var öppet. Hann med ett snabbt besök. Bollnäsbibblan är ljus och vacker, besökarna var många. Utbudet stort. Mest imponerade kanske alla hälsingska inredningsdetaljer som smakfullt ackompanjerade allt modernt. Till och med en gammal kakelugn hade man plockat in (men jag undrar jag om den gick att elda i).

Snabbvisiten på Bollnäsbiblioteket fick mig att minnas ett liknande besök i Skärhamn. Inramningen en helt annan; det var högsommar. Solen flödade över Bohusklipporna. Havet glittrade. Nej, det var inte det lokala biblioteket som fått mig att åka till Skärhamn, utan ortens akvarellmuseum. Men Turner-utställningen var en besvikelse. Inte mycket att hänga i julgran, eller – snarare – på väggarna. Dock klassiska målningar och därför kanske värda att se. Det blev en bättre lunch på museets trivsamma restaurang efteråt. Ingen besvikelse: fisksoppan utmärkt, vinet kallt. Men så hade jag återigen tid över. Tog en promenad och upptäckte att biblioteket i Skärhamn hade öppet. Som det i Bollnäs ljust, inbjudande och modernt. Fullt av liv. Det – tillsammans med den goda soppan i eftermiddagssolen – blev behållningen. William Turner får ursäktas.

På väg till den årliga höstexkursionen på Öland för ett par år sedan kommer kamrat Claes på att vi måste kolla fågelskådarsajten Svalan innan vi anländer. Någon ornitologisk sensation kan ha förirrat sig. Vi stannar till i

Nybro och beger oss till, just, bibblan där vi varmt välkomnas. Återigen ett positivt biblioteksminne. Särskilt som nätet gav besked om en raritet som precis siktats på Öland; dvärgspov vill jag minnas. Häckar bortåt Sibirien till och övervintrar i Australien. Men flyger ibland helt galet. Nå, själv blir jag inte särskilt upphetsad av kryss (som det heter i fågelskådarkretsar). Stod i en – som jag tyckte alltför lång – halvtimme och glodde på en vadarflock i vilken den rara pippin uppgavs befinna sig. Säg den givetvis inte. Och brydde mig inte särskilt mycket. Fågelvännen Claes gav dock inte upp, utan återvände till platsen senare. Han påstår att han fick en glimt av spoven ifråga. Fan vete.

Vi bodde utanför Södra Möckleby på Öland. Satt på verandan. Allvaret mätades av backtimjan och tranrop. Puffade stilla på pipan, njöt av den medhavda whiskyn medan oktobermörkret sänkte sig i brittsommarkvällen. Under dagen hade jag konstaterat att den lilla biblioteksfilialen i samhället – som verkligen inte är stor – levde i högönsklig välmåga och dessutom hade öppet när vi passerade (Claes skulle givetvis kolla Svalan igen).

Så vad blir konklusionen av dessa ögonblicksbilder från bibliotekssverige?

Att vi har mycket att vara stolta över! Och att vi kanske ibland inte ser allt här hemma när hippa studieresor till bibliotek i Danmark, Holland och England ordnas. Londons Idea Stores i all ära. Men frågan är om inte Bollnäs, Skärhamn, Nybro och Södra Möckleby imponerar än mer.

Kanske det är den viktigaste lärdomen av alla trevliga resor: Vi är faktiskt mycket bra här hemma!

Ökat skydd på Myspace

FACEBOOK, YouTube, Myspace och 14 andra ledande webbföretag för mötesplatser på nätet, har skrivit under ett stort europeiskt avtal som ska förbättra säkerheten för minderåriga som rör sig på dessa sajter. Avtalet, som medlats fram av EU-kommissionen, undertecknades den 10 februari i Bryssel på den årliga Safer Internet Day. Det är ett EU-sponsrat evenemang som varje år uppmärksammar barns och ungas säkerhet på nätet.

I korthet innebär avtalet att det i fortsättningen alltid finns en rapportfunktion lätt tillgänglig där användarna kan rapportera missbruk i form av mobbning eller trakasserier. Personliga profiler för personer under 18 år ska inte vara sökbara. Standardinställningen ska vara satt till "privat" för kontaktlistor och profiler som tillhör minderåriga användare.

I avtalet garanterar företagen också att göra alternativen för att skydda uppgifter tydliga och lättillgängliga. Användarna ska t ex lätt kunna avgöra om det bara är deras vänner som kan se deras meddelanden online eller om de är allmänt tillgängliga. Barn ska också i ökad omfattning förhindras att använda sajter som riktar sig till äldre.

Användningen av mötesplatser och sociala medier på nätet har ökat explosionsartat de senaste åren. Idag har mötesplatserna 41,7 miljoner regelbundna besökare i Europa, en siffra som väntas stiga till över 107 miljoner 2012.

Senast i april ska nätmötesplatserna informera EU-kommissionen om hur de i praktiken ska tillämpa principerna i avtalet.

Under de kommande tre åren satsar EU 55 miljoner euro i olika projekt för att stävja mobbning, rasism och sk grooming på nätet.

HZ

Kulturpolitik enligt (V)

Vänsterpartiet har presenterat ett omfattande kulturpolitiskt program där biblioteken spelar en viktig roll. Bland förslagen märks en nationell biblioteksplan som innefattar samtliga offentligt ägda eller stödda bibliotek samt en skärpning av bibliotekslagen.

PROGRAMFÖRSLAGET "Kulturkompassen" har utarbetats av en arbetsgrupp bestående av Siv Holma (Vänsterpartiets kulturpolitiska talesman), Alexandra Ahndoril, Bengt Berg, Henry Lehto, Ann Mari Engel och Gudrun Utas (sekreterare).

Om man får vara med och bilda regering efter nästa val vill Vänsterpartiet, efter norsk förebild, göra en rejäl satsning på kulturen. 1 miljard vill man tillföra kulturbudgeten.

Bland annat vill man införa en lag (liknande den i Norge) som slår fast "att samhället har ett ansvar för att ge kulturen förutsättningar att verka fritt och utvecklas". Kulturen, menar Vänsterpartiet, är ett offentligt ansvarsområde i likhet med skolan, socialtjänsten eller försvaret.

Utöver en kulturlag vill man ha treåriga anslag för sceninstitutionerna, fördubblat belopp till frigrupperna och en dansscen i varje region.

Biblioteken intar en central roll i programmet och återkommer i flera av det 34-sidiga programmets förslag. När det gäller skolbiblioteken vill man att tillstånd och bidrag till friskolor villkoras mot tillgång till skolbibliotek och övrig kultur. Man vill se skolbibliotek med tillräckliga medieanslag, väl tilltagna öppettider och utbildad personal i såväl grundskolan som gymnasiet. Det vill man dessutom

skriva in i skolplanerna, i skollagen alternativt i den kulturlag som också föreslås i programmet. Vidare föreslås att:

- Alla kommuner åläggs att formulera lokala biblioteksplaner som innefattar lässtimulerande åtgärder och tillgång till digitala medier. Genusperspektivet ska tillämpas när det gäller mediebestånd och lässtimulering.
- Bibliotekslagen skärps så att bibliotek även måste finnas i mindre samhällen och på orter och i stadsdelar där behovet är särskilt stort. Öppettiderna ska anpassas till när människor har tid att besöka biblioteket och bokbussar återinsätts i glesbygd.
- Biblioteken ska bedriva uppsökande verksamhet och bibliotek inrättas på arbetsplatser, vård- och andra institutioner, även fängelser och ett särskilt statligt stöd till detta införs.

Vänsterpartiet bedömer att man kan få gehör för sina krav i ett samarbete med i höstas förra året lovade att göra kulturfrågan till en valfråga.

BOKOMSLAG

Kritik mot TPB

FRÅN SYNSKADADES RIKSFÖRBUND har kritiska röster hörts om att den statliga myndigheten TPB fattar beslut om en försämring för synskadade mitt under det pågående internationella punktskriftsåret. Omslagen till talböcker ska inte längre märkas med punktskrift eftersom det kostar för mycket. TPB producerar enbart böcker som biblioteken kan ladda ner från myndigheten. Ansvar för förpackning och märkning ligger numera på de enskilda biblioteken. Totalt handlar det om 760 000 kronor och portokostnader för 850 000 kronor. Pengar som istället kan satsas på ett ännu bredare utbud av titlar. Biblioteken i Sverige lånar varje år ut ca 1,5 miljoner talböcker ur de egna bestånden till sina låntagare. Av dessa är uppskattningsvis nittio procent punktskriftsmärkta. De talböcker TPB distribuerar är alltså ett komplement till det lokala folkbibliotekets talboksbestånd.

– Varje år laddas det ner 160 000 böcker från TPB. Det är ganska lite jämfört med den totala utlåningen på biblioteken som är 1,5 miljoner titlar. Även om nyordningen är en försämring är det ganska få som drabbas, säger Anne Stigell, informationsansvarig vid TPB.

En majoritet av de svenska folk-, universitets- och högskolebibliotek har sedan 2005 ansökt om och beviljats talbokstillstånd. De bibliotek som av olika anledningar inte har möjlighet att själva ladda ned böcker får under en övergångsperiod hjälp av TPB genom att myndigheten bränner en distributionskopia som skickas till biblioteket. TPB har alltså tidigare helt gratis försett distributionskopier med märkta omslag men nu ligger märkningsansvaret hos biblioteken. Anne Stigell tror att det inte kommer innebära några problem eftersom många bibliotek idag lägger talböckerna på exempelvis USB-minnen, det är med andra ord få som kommer i kontakt med några omslag överhuvudtaget, menar Anne Stigell.

– TPB kommer att understryka vikten av en relevant utrustning av talboksemballagen i våra återkommande kontakter med biblioteken, men ser också gärna att Riksorganisationen Unga Synskadade driver frågan lokalt.

Frågan kommer att tas upp i den statliga Punktskriftsnämnden som ska verka för att gynna användningen av punktskrift.

citatet

"Att delar av kulturindustrin idag ägnar sig mer åt att jaga folk som fildelar än att bygga upp legala och kreativa affärsmodeller är och förblir en gåta. Precis som den en gång förhatliga videotekniken på tio års sikt räddade Hollywood från ruinen brant, finns förstås pengar att tjäna. Sajter som Spotify pekar med hela handen vart utvecklingen är på väg, och Apple har än en gång med sin Iphone App Store bevisat att det mycket väl går att ta betalt för binär kod – 500 miljoner applikationer har redan sålts. Men prissättningen måste vara annorlunda, användarvänligheten optimal och lösningarna kreativa..."

Pelle Snickars, forskningschef på Kungl. biblioteket, SvD 16.2.2009

LADDA UPP INFÖR VÅREN!

Valfri NCS-kulör
vid beställning innan vårdagjämningen
av minst tre ExLibris boktråg.

(värde ca 1 500,-)

Erbjudandet gäller en NCS-kulör per beställning
(Kulörändringen avser rygg, sockel, front och gavlär)

BIKETJÄNST

0472-300 36 info@biketjanst.se www.biketjanst.se

Mitt jobb är en katastrof!

Vi på Röda Korset arbetar med katastrofer.
Stora och små. I Bangladesh och i Tranås.
Hjälp oss att göra världen till en
människligare plats genom att bli månads-
givare i Röda Korset. Du kan bidra
med 100 kr eller mer i månaden. Mer
info på www.redcross.se eller anmäl dig
på 020-213 213. Tack.

Snart i en tv nära dig

NU KAN MAN på Kungl. bibliotekets hemsida förhandstitta på ett litet klipp av dokumentärfilmen om *Codex Gigas* eller *Djävulsbibeln*. Den en timme långa filmen sändes i amerikanska National Geographic Channel i slutet av förra våren. Under våren 2009 är det meningen att den ska sändas i National Geographic Channel Sverige.

Djävulsbibeln, är en medeltida handskrift som finns i Kungl. biblioteket i Stockholm. Den lär vara den största bevarade europeiska handskriften – *Codex Gigas* betyder "jättebok" – och innehåller bl a ett stort helsidesporträtt av Djävulen, vilket förklarar namnet *Djävulsbibeln*.

Det är det i San Francisco baserade produktionsbolaget Michael Hoff Production som står bakom dokumentären. Enligt producenten som intervjuas på KB:s hemsida har historien om *Djävulsbibeln* alla ingredienser som behövs för en bra dokumentär: fascinerande historia, mystik och spänning. Filmens kärna lär kretsa kring vem som skrev verket och varför.

Legenden – som inte har någon verkligshetsbakgrund – berättar om att en enda skrivare skulle ha författat hela verket under en enda natt. Då skrivaren insåg att uppgiften var honom övermäktig bad han djävulen om hjälp. Det man däremot vet är att verket under medeltiden fanns i olika kloster i Tjeckien för att 1594 hamna i Prag i kejsar Rudolf II ägo.

Under trettioåriga kriget blev *Djävulsbibeln* svenskarnas krigsbyte och fördes till Stockholm. 1878 överfördes verket från biblioteket på Stockholms slott till det nybyggda Kungl. biblioteket.

Av filmklippet att döma har man verkligen satsat på action à la *Rosens namn* med dramatiserade sekvenser i medeltida klosterinramning. En försmak kan man få av påannonsen: "One of the most mysterious texts ever written gives detailed instructions for confronting the devil."

Att filma själva verket lär ha varit något av en utmaning eftersom det måste hanteras med stor försiktighet. Det är helt enkelt en

FOTO: CLAES JANSSON/PER B ADOLPHSON, KB

bok som man inte kan bläddra i hur som helst och framför allt inte hur många gånger som helst.

Datum för när filmen visas i den svenska upplagan av National Geographic Channel är ännu inte klart. Men tills vidare kan man ju alltid roa sig med ett annat vid det här laget klassiskt filmklipp i medeltida inramning: Norsk helpdesk <http://www.youtube.com/watch?v=JaUULepIpbA>

Det är mycket KB nu i alla möjliga och omöjliga sammanhang.

Det ryktas också att den på en och samma gång rafflande som tragiska historien om den sk KB-tjuven ska bli film. Enligt Svenska Dagbladet (17.2.2009) ska manus skrivas av författaren och filmaren Kristian Petri och författaren Peter Englund. Producenter gör St Paul Film som tidigare bland annat producerat filmen *Darling* från 2007.

HZ

Pedagogisk OrienteringsBILD

WAGNER

www.wagnerform.se

citater

"I filmer är ju bibliotekarier alltid gamla och snipiga – men de biblioteksfolk jag har haft att göra med har alltid varit unga och hipa, även om de varit sextio år."

Junot Díaz i DN 7.6.2008

Handlingsplan för litteraturen

SOCIALDEMOKRATERNA har presenterat en handlingsplan för litteraturen i Stockholm.

– Handlingsplanen syftar till att stärka litteraturen och läsningen genom att investera i allt från bibliotek på förskolor till fler författarbesök på arbetsplatsen. Handlingsplanen är ingen färdig lösning utan snarare ett försök att möta vissa av litteraturens utmaningar i Stockholm, säger oppositionsborgarrådet Roger Mogert (S).

På biblioteksområdet vill man investera i skolbibliotek och förskolebibliotek.

Man föreslår att samtliga förskolor i Stockholms stad, såväl kommunala som privata, ska tillhandahålla ett mindre bibliotek med högkvalitativ barnlitteratur. Barnböckerna på förskolorna ska även kunna tillhandahållas för hemlåning. För grundskolan kräver man vidare att samtliga skolor ska ha ett skolbibliotek.

I handlingsplanen finns också förslag om en utveckling av fackföreningsrörelsens projekt för att få män att läsa för sina barn, Läs för mig, pappa.

För att stimulera läsningen om Stockholm och de författare som verkar i huvudstaden vill man bland annat att det tas fram en Stockholmskanon med litteratur om Stockholm och att det inrättas en ny fond, vid sidan av Sveriges författarfond, för att ekonomiskt stärka författare som skriver om och i Stockholm.

– Litteraturen är ett sammanhållande kitt och en viktig ingrediens för att motverka den känsla av rotlöshet som ibland kan uppstå i en storstad som Stockholm, menar Roger Mogert.

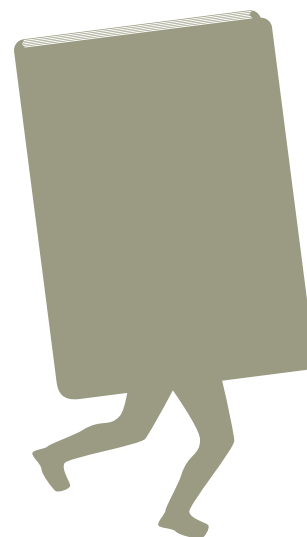

ILLUSTRATION: PAOLO SANGREGORIO

Projekt för att nå unga

NÄR BIBLIOTEKEN ut till unga människor? Hur kan man ta reda på vilket slags bibliotek som motsvarar ungdomars behov och önskningar? Ska man sticka fingret i luften och känna efter eller försöka hitta andra metoder?

Det är några frågeställningar som ingår i ett biblioteksprojekt i Lund som syftar till att hitta nya metoder för att nå unga människor och därtill få reda på vad de har för behov och önskningar avseende morgondagens bibliotek.

Projektet är ett samarbete mellan Folkbiblioteken & Fritid i Lund och stadsbiblioteket i Vilnius.

I slutet av februari reste en kärntrupp bestående av fyra personer från Lund till Vilnius för första träffen och i april kommer en grupp från Vilnius till Lund.

I slutet av april arrangeras ett heldagsseminarium i Lund med föredrag från både forskning och fält.

– SIDA:s Östersjöenhet stödjer projektet med 300 000 kronor och Vilnius går in med 50 000 kronor som ska täcka vårt uppehälle när vi besöker dem, berättar Lotta Davidson-Bask, bibliotekarie på Folkbiblioteken i Lund.

– Vi har inom kommunen samarbetat med Vilnius tidigare kring fritids- och ungdomsfrågor. Samtidigt som detta pågår arbetas det med en ansökan från en fritidsgård för att kunna åka dit med ungdomar samtidigt som vi är där. Vilnius har ett samarbete mellan bibliotek och sociala verksamheter som är intressant och förhoppningsvis kan de lära något av oss.

Lotta Davidson-Bask, som tidigare var engagerad i projektet Bok på ryggen (BBL nr 4/2008) menar att samarbetsprojektet på sätt och vis kan ses som en vidareutveckling av Bok på ryggen – läsojektet där man samarbetade med fritidsgårdar och som också hade ambitionen att nå ungdomar som inte självklart hittar till biblioteken.

– Bok på ryggen har blivit ett kanonbra projekt och vi har fått 45 000 kronor till en fortsättning. I dagarna ska vi träffa intresserade fritidsgårdar och stadsdelsbibliotek i Lund och sen kör vi igång. Hela Lund ska fyllas med böcker!, säger Lotta Davidson-Bask.

HZ

ÅE

Växjö nobbar entreprenad

BIBLIOTEKSPERSONALEN i Växjö vill inte ta över driften av biblioteksfilialerna. För ett år sedan beslöt den borgerliga majoriteten i kommunen att bibliotekspersonalen skulle få möjlighet att driva filialerna på entreprenad. Förebilden är bland annat personalkooperativet Dieselvekstan i Nacka. I oktober skickades en förfrågan till de anställda, men ingen har nappat på erbjudandet, rapporterar Sveriges Radio Kronoberg. De anställda förklarar ointresset med att de inte förstår hur det skulle gå ihop ekonomiskt. Moderaten Lena Wibroe, ordförande i kulturnämnden i Växjö kommun, trodde att någon skulle nappa på erbjudandet. Men hon ger inte upp hoppet helt.

– Kommer det andra entreprenörer med andra former, så ska det självklart alltid vara en öppen dörr, säger hon till SR Kronoberg.

Kanske en öppning för Svenska Boklån?

Saknad kan inte beskrivas i ord.

Postgiro: 90 20 90-0

Samarbete kring humaniora

DRYGT TRETTIO bibliotek samverkar i ett projekt som syftar till att lyfta fram och förstärka Stockholmsregionens humanistiska forskningsresurser. Det går under namnet **HISS – Humaniora i StorStockholm** – och är ett samarbete mellan olika universitets- och högskolebibliotek, special- och forskningsbibliotek samt Stockholms stadsbibliotek.

I januari lanserades en gemensam webbplats där Stockholmsbibliotekens samlade informationsresurser inom det humanistiska forskningsfältet synliggörs och där man via ämnesord enkelt ska kunna hitta information om såväl böcker som ljud och bilder. Tanken är att webbplatsen ska ge överblick över de många bibliotek i Stockholm som har humaniora i sina samlingar. Stora välkända bibliotek till små och mindre kända specialbibliotek finns representerade. Här finns t ex Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek, en rad museibibliotek, Kungl. biblioteket förstås, samt universitets- och högskolebibliotek som Södertörn och Stockholm.

Man har också tagit ett samlat grepp kring bibliotekens boktransporter genom att KB nationellt har upphandlat ett skräddarsytt system för transporter av böcker mellan bibliotek, vilket BBL tidigare rapporterat om på webben. Företaget som ska utföra transporterna heter Norsk Biblioteks Transport AS (NBT) och driver liknande verksamhet i Norge. Alla bibliotek i Sverige kan nu ansluta sig till transporttjänsten.

HISS inleddes 2005 när sju Stockholmsbibliotek – Kungl. biblioteket, Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Statens musikbibliotek, Stockholms stadsbibliotek, Stockholms universitetsbibliotek, Södertörns högskolebibliotek och Vitterhetsakademiens bibliotek – undertecknade en avsiktsförklaring till ett samarbete. Genom att samarbeta ville man erbjuda ett större utbud av litteratur inom humaniora samt öka tillgängligheten till de humanistiska samlingarna och därmed stödja forskare, studenter och allmänhet i sökandet efter humanistiskt forskningsmaterial. Adress till webbplatsen: www.hissbiblioteken.se

HZ

Kulturrådets nya ordförande

SVERIGES RADIOS före vd Kerstin Brunnberg har utsetts till ordförande för Kulturrådet. Hon tillträdde 1 februari 2009 och hennes förordnande löper ut 31 december 2010. Mats Svegfors som blir ny vd för Sveriges Radio, entledigas samtidigt på egen begäran, från ordförandeposten.

– Med Kerstin Brunnberg får Statens Kulturråd en mycket kompetent och erfaren ordförande, säger kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth i en kommentar.

– Kerstin Brunnberg är en driven journalist som i sin yrkesbana alltid har lyft vikten av en bred samhällsdiskussion. Det är ett perspektiv som också är centralt för Statens kulturråds verksamhet.

Kerstin Brunnberg säger i en kommentar:

– Jag är hedrad över att få uppdraget som ordförande i Statens kulturråd, ett fint och spännande uppdrag som jag ser mycket fram emot. Det gäller i synnerhet i en tid där kulturen är så i fokus, men också för att kultur är en påverkanskraft av nästan ofattbar styrka, och Kulturrådet är en förutsättning för detta. Jag ser också fram emot samarbetet med rådets generaldirektör Kennet Johansson.

ÅE

Ökad utlåning i skolorna

ELEVERNA I STOCKHOLMS kommunala grundskolor lånar allt fler böcker på skolbiblioteken. Det visar nya siffror från Stockholms stad.

Antalet utlånade böcker har på tre år stigit från 300 000 till drygt en halv miljon böcker 2008. Det är en ökning med cirka 70 procent. Däremot har utlånen på gymnasiet inte ökat lika mycket men hamnar ändå runt 25 procent. Även utlåningen av klassuppsättningar har ökat med 66 procent. Enligt Christer Holmqvist, regionbibliotekarie vid cirkulationsbiblioteket Medieteket i Stockholm, har ingen tidigare efterfrågat denna statistik som enbart gäller fack- och skönlitteratur.

– Statistiken är viktig eftersom den även kan visa på samband. När utlånen minskar på stadsbiblioteken så kan en förklaring vara att allt fler barn lånar på sitt skolbibliotek, menar Christer Holmqvist.

Skolorna i Stockholm har ett gemensamt bibliotekssystem. Det har därför varit enkelt att få fram siffror som t ex visar att Ekerö ligger i topp eftersom man där satsat på bemannade skolbibliotek. Däremot är det inte lika många utlån i t ex Haninge eftersom man på en del håll där inte satsat en krona på skolbibliotek. Det folkpartistiska kulturborgarrådet i Stockholm, Madeleine Sjöstedt, anser att det är stadens satsning på läsning och böcker som har gett ett snabbt resultat.

ÅE

Ge oss kraft att förändra.
Pg.90 1909-2

Stöd vårt klimatarbete!

Bli medlem eller skänk en gåva!

www.naturskyddsforeningen.se
 Telefon: 08-702 65 00

Naturskyddsföreningen

boktipset

Junot Díaz

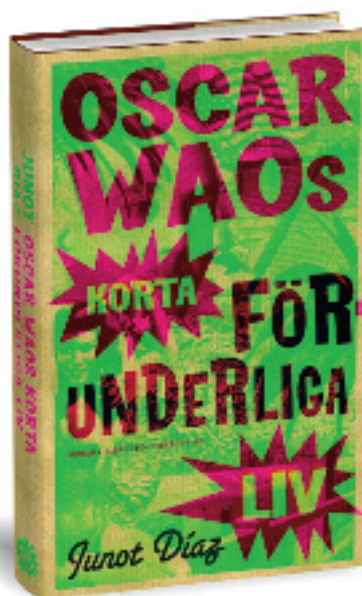
Oscar Waos korta förunderliga liv
(The Brief Wondrous Life of Oscar Wao)
Översättning: Niclas Hval
Albert Bonniers förlag

NÄR JUNOT DÍAZ debuterade med novellsamlingen *Sjunk* för tretton år sedan blev mottagandet så positivt att han drabbades av skrivkramp och tystnade. Det dröjde mer än ett decennium innan nästa bok kom, en roman, hans första, och de som väntat blev inte besvikna. Inte kritikerna och priskommittéerna heller, i april förra året belönades Díaz tex med Pulitzerpriset i romanklassen.

Man kan inte annat beundra Junot Díaz för hur han lyckas få alla bitarna på plats i en roman som dribblar mellan så många olika lager. Navet är en uppväxtskildring men den samsas med en släktkrönika, en exposé över Dominikanska republikens sociala och politiska historia, en relationsskildring samt en berättelse om immigrationens och exilens villkor. Alltihop kryddat med lite magisk realism, feminism, punk-rock, hip-hop, latinamerikansk machismo samt litterära och populärkulturella referenser som spänner från *Matrix* och *Sagan om ringen* till García Márquez och Vargas Llosa. Kasten är tvära och blandningen mellan högt och lågt hisnande.

Junot Díaz är född 1968 i Santo Domingo i Dominikanska republiken. Familjen emigrerade till USA och Díaz växte upp i New Jersey. Det var där exildominikanerna hamnade, i något av New Jersey's getton eller på övre Manhattan, i Washington Heights.

Romanens Oscar har en liknande bakgrund.

Han är son till dominikanska invandrare men född och uppvuxen i New Jersey. Han är gravt överviktig, inätvänd och besatt av science fiction och fantasy. Oscar har litterära ambitioner och fantiserar om att bli dominikanernas Stephen King eller cyberrymdens Tolkien. Han går under smeknamnet Oscar Wao – det "spangelska" uttalet för Oscar Wilde – som han påstås likna efter att en gång ha klätt ut sig i en Doctor Who-kostym till Halloween. Han är med andra ord en riktig nörd i alla hänseenden, och hans brist på framgångar hos det motsatta könet stakar i viss mån ut hans korta liv på ett tragiskt och till slut brutalt sätt.

Det är inte bara Oscars historia som berättas. Skildringen av hans överspända förälskelser i mindre lämpliga flickor, hans självmordsförsök och litterära projekt lämnas med jämna mellanrum därhän för längre episoder främst koncentrerade till familjens kvinnor: Belicia, Oscars temperamentsfulla och hårt arbetande mamma som en gång flydde till New York efter att ha blivit svårt misshandlad

i hemlandet, och storasyster Lola, en rebellisk och utlevande punkbrud.

Tillbakablickarna på moderns uppväxt, som på många sätt utgör romanens kärna, ger en skakande bild av Dominikanska republiken under diktatorn Rafael Trujillos styre. Oscars smärtsamma och snåriga väg till vuxenlivet blir ett slags spegelbild av det som hans mor en gång gått igenom. På ett övergripande plan handlar det om immigranternas mödosamma och ambivalenta assimilering i Den nya världen. Föräldrarnas och farföräldrarnas smärtsamma erfarenheter och upplevelser från den gamla världen blir det osynliga men tyngande bagage som deras barn måste förhålla sig till. I romanen talas om fukú – en förbannelse som följt familjen i generationer – för som Díaz skriver: "I Santo Domingo är en historia ingen historia om den inte kastar en övernaturlig skugga".

Trujillos skräckvälde varade från 1930 till 1961 och frågan är om öriket än har hämtat sig från den blodstänkta historien. Diktatorns utstuderade brutalitet och finmaskiga angivarsystem drabbade alla, även överklassen och den burgna medelklassen – den som Oscars mor en gång tillhörde.

I romanen återges detaljerna i det karibiska örikets politiska förflutna som långa fotnoter på sidorna, ett annars tveksamt berättargrepp men här fungerar det! Och inte bara det: det är både lärorikt och underhållande.

Det beror till stor del på stilen och språket. Berättandet är flyhänt och spiritueellt, en blandning av akademikerprosa, spangelska och gangsterjargong. Allt i en lyhörd och träffsäker översättning som beundransvärt väl fångar originalets flyt och lek med idiom, uttryck och latinamerikansk slang.

Romanens outtröttliga energi och galg-humoristiska ton gör visserligen inte Oscars öde mindre tragiskt men till något mer och större än en nattsvalt melodram.

HENRIETTE ZORN

Föreningsnytt

MATERIAL TILL FÖRENINGSNYTT MAILAS TILL:
pax@biblioteksforeningen.org

FOTO: PETER AXELSSON

Tom Wilson, Inger Edebro Sikström, Elena Maceviciute och Lars Björnshauge diskuterar Delfistudien.

Delfistudien klar!

Det behövs kraftfull forskning om faktorer som berör den strategiska utvecklingen av nya bibliotekstjänster, bibliotekens betydelse för lärandet samt bibliotekens förändrade roll i samhället. Det visar den Delfistudie som Bibliotekshögskolan i Borås genomfört under 2008 på uppdrag av Svensk Biblioteksforening. Rapporten presenterades för föreningens styrelse den 19 februari. Rapporten går att hämta hem som pdf-fil från föreningens hemsida.

Scenprogram under Bok & Biblioteksmässan

Vill ni presentera era utvecklingsprojekt? Vill ni berätta om era succéer? Har ni idéer ni vill sprida vidare till andra bibliotek runt om i landet? Nu finns den möjligheten under Bok & Biblioteksmässan i Göteborg 24-27 september. Svensk Biblioteksforening fortsätter satsningen med en speciell Biblioteksscenen i E-hallen under mässans två första dagar. Vi inbjuder därför alla institutionella medlemmar att komma med förslag på scenprogram och presentationer. Vi kommer sedan att göra ett urval av förslagen.

Ett scenprogram är ca 10 minuter långt. Föreningen står för scenhyra o liknande, alla övriga kostnader i form av resor, logi och entré står respektive medverkande för. Scenen är ett bra tillfälle att presentera intressanta biblioteksprojekt och satsningar för mässans alla deltagare. Är ni intresserade av att medverka skickar ni er idé till Peter Axelsson på vårt kansli; pax@biblioteksforeningen.org. Intresseanmälan till scenprogrammet vill vi ha senast 25 maj.

Pax

Sök resestipendier!

Alla medlemmar i Svensk Biblioteksforening har möjlighet att ansöka om resestipendier. Beslut sker två gånger per år och nästa ansökningstillfälle är 31 mars. Avsikten med resestipendierna är att fördjupa den enskildes bibliotekskunskaper.

För ansökan gäller att den ska innehålla motivering samt budget. Rapport ska lämnas senast 1 månad efter hemkomst. Sökande ska vara enskild eller institutionell medlem i Svensk Biblioteksforening. Bidragsmottagare ska framhålla att Svensk Biblioteksforening finansierat resan när den i olika sammanhang presenteras. Stipendium kan erhållas för 100 procent av kostnaderna.

Ansökan skickas till Svensk Biblioteksforening, Att: Wiviann Wilhelmsson, Box 70380, 107 24 STOCKHOLM. E-post ww@biblioteksforeningen.org Tel 08-545 132 32.

ww

Våra konferenser

16-17 mars

Bibliotek 3.0 – kunskapens återkomst, Umeå

27 mars

Forskardag, Stockholm

30 mars

Fremtidens barnbibliotek, Stockholm

16 – 17 april

Det beror på – kurs i biblioteksjuridik

23-24 april

Fängelsebibliotekskonferens, Lindesberg

27 april

Låntagaren i den globala byn : nationell konferens om fjärrlåne- och referensarbete, Stockholm

13-15 maj

Biblioteksdagarna, Uppsala

Mer information och anmälan på vår hemsida
www.biblioteksforeningen.org

Uppliv Uppsalas unika biblioteksutbud under Biblioteksdagarna

BIBLIOTEKSDAGARNA I UPPSALA 13-15 maj erbjuder alla deltagare en rad olika seminarier. En nyhet för i år är att man på torsdags-eftermiddagen kan välja mellan tre olika inriktningar; diskussioner i Öppet forum/Open Space, litteraturseminarium eller aktiva studiebesök.

För att knyta ihop teori och praktik och konkretisera temat Rummet och Rymden arrangeras närmare tjugo olika studiebesök. Efter presentation och rundvandring får deltagarna delta i gruppdiskussioner.

Deltagarna kan välja mellan dessa studiebesök:

Rummet och rymden

Uppsala 13-15 maj

Biologi- och Geo-biblioteket, Uppsala

Geo-biblioteket ingår som ett enhetsbibliotek inom Uppsala universitetsbibliotek och är sedan 2002 samorganiserad med Biologibiblioteket. Biblioteket är specialbibliotek inom de geovetenskapliga ämnesområdena.

Biotopia, Uppsala

Det gamla biologiska museet återuppstod i ny skepnad 2007 i form av Biotopia. Det nya Biotopia är ett spännande och lustfyllt komplement till skolans undervisning på alla nivåer liksom en partner – och en arena – för universitetens forskning och undervisning inom naturområdet.

Carolina Rediviva, Uppsala

Celsiuskolans bibliotek, Uppsala

Ett gymnasiebibliotek som planerades och byggdes för några år sedan. Nina Halden Rönnlund, har i sin magisteruppsats undersökt skolbiblioteket som socialt rum och använde då en speciell undersökningsmetod, Space Syntax Analysis.

Dag Hammarskjöld-biblioteket, Uppsala

Biblioteket som är en del av Uppsala universitetsbibliotek är specialbibliotek för Förenta Nationerna, internationella relationer, statskunskap och politik, freds- och konfliktforsk-

ning. Nationellt depåbibliotek för FN, ILO och OSSE.

Ekonomikums bibliotek, Uppsala

Biblioteket är en del av Uppsala universitetsbibliotek och specialbibliotek för företagsekonomi, nationalekonomi, ekonomisk historia, informationsvetenskap, kulturgeografi, handelsrätt och statistik. Nationellt depåbibliotek för Världsbanken.

Gottsundebiblioteket, Uppsala

Filialbibliotek i stadsdelen Gottsunda med ca 30 000 invånare som har sitt ursprung från alla delar av världen. Biblioteket är inrymt i ett köpcentrum och rummet har genomgått förändringar i samband med införande av självservice för användarna. Intensivt samarbete med föreningslivet.

Karin Boye-biblioteket, Uppsala

Karin Boye-biblioteket, ett av biblioteken inom Uppsala universitetsbibliotek, tillkom våren 2004. Tillsammans med Carolina-biblioteket ansvarar Karin Boye-biblioteket för biblioteksservice till forskare, studenter och lärare inom humaniora och teologi.

Knivsta bibliotek

Vackert bibliotek i en mindre kommun (13 000 inv) med inredning av Åke Axelsson. För något år sedan byggde man till ett mötesrum, "Bokfickan" i biblioteket. Just nu pågår planering av ett nytt bibliotek.

Medicinska biblioteket, Akademiska sjukhuset, Uppsala

Biblioteket betjänar både landstinget och universitet på Akademiska sjukhuset, det är inrymt i Kunskapscentrum och samarbetar med olika organisationer lokalmässigt och innehållsmässigt.

Nordiska Afrikainstitutets bibliotek, Uppsala: Årets bibliotek 2007.

Ett specialbibliotek som på ett förtjänstfullt sätt öppnar sig mot sin omvärld.

SLU-biblioteket, Ultuna

Nyligen genomförd totalrenovering av lokalerna innebär bl.a. att vissa ytor är tillgängliga för studenterna även kvällar och helger. Vi arbetar mycket med att integrera biblioteket i undervisningen och att utnyttja biblioteksrummet som mötesplats för ett utvidgat lärande.

Stenhagenbiblioteket, Uppsala

Nytt bibliotek (invigt i augusti) inrymt i Stenhagens nya bildnings- och kulturcenter. Det är en del av satsningen på den nya stadsdelen Stenhagen, där många olika språk talas. Profilen är barn och ungdom och beskrivs som ett bibliotek "med vuxenhörna".

Uppsala bokbuss

Uppsala stadsbibliotek har två biblioteksbussar, som kör på landsbygden i hela kommunen och i flera stadsdelar. Bussarna används även inom kriminalvård, grundskola samt i Knivsta kommun, genom avtal.

Uppsala stadsbibliotek

I maj kommer barnavdelningen att vara nyrenoverad. Arbetet har skett utifrån en vision om barnbibliotekets framtida funktion. Även vuxenbiblioteket har genomgått stora förändringar de senaste åren, då logistiken i rummet har förändrats helt i och med införande av självservice.

Ångströmbiblioteket, Uppsala

Biblioteket är en del av Uppsala universitetsbibliotek och ligger i det tämligen nybyggda Ångströmlaboratoriet. Ett specialbibliotek för astronomi, fysik, informationsteknologi, matematik, materialkemi & teknologi.

Fullständigt program och anmälningsformulär hittar du på www.biblioteksforeningen.org

Niclas Lindberg kommenterar Kulturutredningen

– Det är bra att Kulturutredningens förslag till nya kulturpolitiska mål nu blivit kända så att övriga förslag får en grund att stå på och ta sin utgångspunkt i, säger Svensk Biblioteksförerings generalsekreterare i en första kommentar till Kulturutredningens förslag. – Biblioteken blir med ett sådant kulturpolitiskt mål som föreslås en grundläggande del av samhällets infrastruktur eftersom biblioteken så tydligt knyter an till alla delar av målet.

Svensk Biblioteksförening har under flera år arbetat för en nationell bibliotekspolitik, ett krav som utredningen hörsammat.

– Jag känner att våra argument för en nationell bibliotekspolitik tagits på allvar och att man inser att en sådan är nödvändig för att invånarna ska få en mer likvärdig tillgång till bra bibliotekstjänster. Jag hoppas på breda politiska uppgörelser när det gäller bibliotekspolitiken eftersom det finns blocköverskridande samsyn i frågan, säger Niclas Lindberg

Niclas Lindberg tycker också att det är bra att utredningen kommer med ett konkret förslag om att ge en myndighet, i det här fallet Kungl. biblioteket, i uppdrag att samordna den nationella bibliotekspolitiken. Det är ett logiskt förslag från en utredning som haft som uttalat mål att inte föreslå fler myndigheter. Däremot återstår att tydliggöra hur Kungl. biblioteket ska kunna avgränsa sina i så fall dubbla funktioner som både nationalbibliotek och samordnande biblioteksmyndighet.

– Utbildningsdepartementets experter har i ett särskilt yttrande pekat på bland annat detta. Det måste tas på allvar men får inte tas som intäkt för att inget göra. Andra frågor som behöver övervägas mer inför en kommande proposition är samspelet mellan Kungl. biblioteket och regionerna med läns- och regionbibliotek. Även vilka samordningsuppgifter Kungl. biblioteket mer konkret ska ha behöver tydliggöras mer än vad utredningen gjort, menar Niclas Lindberg. Här har Svensk Biblioteksförening mfl ett gemensamt åtta-punktsprogram att bidra med.

– Kulturutredningens förslag innebär att Kungl. biblioteket inte får ansvar för kulturpolitiska uppgifter att fördela stöd till litteratur- och biblioteksområdet. Det ska i stället skötas av den föreslagna myndigheten för konstarterna. Det kan vara en lösning som nu får diskuteras vidare i remissarbetet.

Avslutningsvis menar Niclas Lindberg att det är positivt att Kulturutredningen föreslår att bibliotekssfären ska ges utökade resurser

om 8–10 miljoner kronor för bl a forsknings- och utvecklingskostnader.

– Kulturutredningen har varit modig och lagt konkreta förslag för biblioteksområdet. Om man inte vill ha det genomfört måste man komma med ett annat, lika konkret förslag. Sverige saknar som enda land i Norden en nationell bibliotekspolitik och ett gemensamt centrum. Så kan det inte fortsätta vara. Status quo är inget alternativ, avslutar Niclas Lindberg.

Kulturutredningens förslag till mål för kulturpolitiken:

Den nationella kulturpolitiken ska, med utgångspunkt i demokrati och yttrandefrihet, bidra till samhällets utveckling genom att främja öppna gemenskaper och arenor som är tillgängliga för var och en. Den ska möjliggöra kommunikation mellan olika individer och grupper, skapa förutsättningar för kulturupplevelser och bildning samt verka för att alla ges möjlighet att fritt utveckla sina skapande förmågor.

Statliga myndigheter och institutioner ska, utifrån arten av sina uppgifter och ansvarsområden, arbeta för:

- att främja mångfald, kulturell pluralism och internationellt samspel,
- att stödja konstnärligt skapande och ge plats för konstens förmåga att gestalta, bryta mönster och vidga det möjligas rum,
- att kulturarvet bevaras, brukas och tolkas,
- att kulturell kompetens och kreativitet används för att bidra till en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling,
- att information och kunskaper görs tillgängliga och förmedlas.
- Målen bör vara vägledande för offentlig kulturpolitik även utanför det statliga området.

Läs Niclas Lindbergs blogg

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENINGSGENERALSEKRETERARE Niclas Lindberg har startat en blogg om sina osorterade tankar och funderingar kring bibliotek, biblioteksutveckling och bibliotekspolitik.

Niclas Lindberg skriver att tankarna som formuleras och läggs ut på bloggen är osorterade vilket betyder att de inte är färdiga. Förhoppningen är att han ska få tänkvärda reaktioner och kommentarer.

Bloggen har adress: <http://osorteradetan-kan.blogspot.se/>

Julia Reuter pratade bibliotekspolitik på Drottninggatan. Foto: Peter Axelsson

Kulturutredningen och En liten bok om kärlek

Torsdagen den 12 februari presenterade Kulturutredningen sitt förslag. Svensk Biblioteksförening fanns på Drottninggatan i Stockholm under förmiddagen och delade ut ”En liten bok om kärlek” som en påminnelse om behovet av en nationell bibliotekspolitik. Niclas Lindbergs kommentar till Kulturutredningen finns här intill och mer om Kulturutredningen kan du läsa på nyhetsplats i det här numret av BBL.

”En liten bok om kärlek” innehåller ett urval av alla de kärlekshyllningar till bibliotek som kommit in under Library Lovers-kampanjen. Beställ ett exemplar genom att betala in 20 kr (inkl porto) till Svensk Biblioteksförerings plusgiro 688-2. På inbetalningskortet anger du ditt namn och fullständig adress samt att det gäller ”Kärleksboken”. Texta tydligt.

Sista motionsdag 18 mars

Svensk Biblioteksförerings årsmöte äger rum onsdagen den 13 maj, klockan 15.00 i Uppsala Konsert & Kongress. Årsmöteshandlingar skickas ut till alla medlemmar i mitten av april. Vi vill dock återigen göra alla uppmärksamma på att sista motionsdag är onsdagen den 18 mars 2009. Medlem eller grupp som önskar att viss fråga tas upp till beslut på årsmötet har att senast utsatt sista motionsdag skriftligt anmäla detta till kansliet: Svensk Biblioteksförening, Box 70380, 107 24 Stockholm.

Kalendarium

MAILA INFO TILL KALENDARIET: pax@biblioteksforeningen.org
FÖR VIDARE INFO SE [HTTP://www.biblioteksforeningen.org](http://www.biblioteksforeningen.org)

14 mars, Runt om i Jönköping

Bokens lördag

Bokens lördag arrangeras på samtliga folkbibliotek i Jönköping med författarbesök, skriververkstäder, föredrag, stå upp och mycket annat.
ARR: Jönköpings folkbibliotek
MER INFO: lingonline.jonkoping.se/

16-17 mars, Umeå

Bibliotek 3.0 – kunskapens återkomst

Den nya tekniken har invaderat biblioteken. Tillsammans blir låntagarna sina egna experter medan kunskapsbegreppet blir ett alltmer abstrakt begrepp. Vad kan biblioteken tillföra i denna utveckling? Bibliotekarierna från hela landet får med denna konferens en möjlighet att samlas kring kunskapens plats i informations- och utbildningssamhället.

ARR: Konferensen är ett samarrangemang mellan Informations- och lånecentralen Umeå, Umeå universitetsbibliotek, Länsbiblioteket i Västerbotten, HUMlab, Umeå universitet, Umeå stadsbibliotek, Svensk Biblioteksforening och Svensk Biblioteksforenings regionforening Västerbotten
MER INFO: www.biblioteksforeningen.org

17 mars, Stockholm

Definitely, maybe eller Do the right thing

Karolinska Institutet universitetsbiblioteket och Regionbibliotek Stockholm arrangerar under våren 2009 en serie workshops. Syftet är att belysa reflekterande biblioteksarbete och dess möjligheter för våra verksamheter.
ARR: Karolinska Institutet universitetsbiblioteket och Regionbibliotek Stockholm
MER INFO: www.regionbiblioteket.se/templates/OneColumn.asp?id=2568

25 mars, Stockholm

Den kommunikativa bibliotekariens-kvalitet i virtuellt refarb

Den kommunikativa bibliotekarierna – kvalitet i virtuellt referensarbete. Fråga bibliotekets expertgrupp presenterar stolt Marie Radford, en världsauktoritet på området virtuellt referensarbete! Konferensen innehåller inlagor där några nya magisteruppsatser inom området virtuellt referensarbete presenteras av sina författare. Telekomföretaget

Telenor kommer att berätta om hur man resonerar kring sin kundtjänst. Medlemmar ur Fråga bibliotekets expertgrupp resonerar kring hur tjänsten utvecklas framöver.

ARR: Fråga biblioteket

MER INFO: utbildning.blogsome.com/2008/12/05/den-kommunikativa-bibliotekariens-kvalitet-i-virtuellt-referensarbete/

27 mars, Stockholm

Forskning för utveckling.

Forskardag 2009

Forskardagen 2009 har temat "forskning för utveckling". Förmiddagen ägnas åt frågan om vilken forskning som behövs för att biblioteken ska kunna utvecklas. Utgångspunkten är den aktuella Delfistudien om vad de yrkesverksamma anser att det behövs förskas om. På eftermiddagen berättar två forskare om vad deras undersökningar om bibliotekens eget målformulerings- och utvärderingsarbete har visat. Deras erfarenheter utgör inledningen till en diskussion om hur utvärderingen av bibliotek fungerar idag och hur den kan utvecklas.

ARR: Svensk Biblioteksforening

MER INFO: www.biblioteksforeningen.org

27 mars, Malmö stadsbibliotek

Nyttan av användarvänlighet – webbplatser idag och imorgon

Föreläsning med efterföljande diskussion kring webb 2.0 med Katarina Walter & Mats Hernwall. Nätbokhandlarna går om biblioteken när det gäller tillgänglighet, inspirationsförmedling och nya sätt att bjuda in kunden på sina webbsidor. Det finns exempel från biblioteksvärlden där webb 2.0-lösningar används i större satsningar men i stort verkar biblioteken ligga steget efter.

ARR: Regionforening Syd

MER INFO: www.biblioteksforeningen.org

30 mars, Stockholm

Fremtidens barnbibliotek

ARR: Svensk Biblioteksforening

2 april, Kulturhuset Ängeln, Katrineholm

Trångt i hyllan eller ett väl genomtänkt bestånd? -

Ett seminarium om gallring på bibliotek! Gallring är väldigt många olika saker som griper in i det mesta av

bibliotekens arbete. Gallring är inte heller helt enkelt. Därför vill vi med detta seminarium sätta ljus på ett aktuellt och omtvistat ämne. Dagen bjuder på historiska tillbakablickar, nedslag i dagens förvirrade biblioteksvärld och försök att skåda mot framtida (ljusa) horisonter. Förutom intressanta föredragningar kommer alla att delta i en workshop (mindre grupper), där dagens information utgör klangbotten för samtal mellan seminariedeltagarna. Medverkande: Pernille Schantz, Köpenhamns Hovedbibliotek, Susann Forsberg, Karleby landskapsbiblioteksdistrikt, Finland, Jan-Olof Frank, Bodens stadsbibliotek & Christer Bergqvist, Regionbibliotek Kalmar.

ARR: Katrineholms bibliotek, Länsbibliotek Sörmland, Sjukhusbiblioteken i Sörmland, Sveriges depåbibliotek.

MER INFO: trangtihyllan.blogspot.com

16-17 april, Skepparholmen

Det beror på – kurs i biblioteksjuridik

Många biblioteksmedarbetare ställs ibland inför juridiska problem. Vilka regler gäller för barn och lånekort?, Hur ser sekretesslagen ut?, Vad ska man tänka på vid upphandling? Det är några av de frågor som tas upp under kursen som riktar sig till bibliotekschefer och bibliotekarierna inom såväl folk- som forskningsbibliotek. Avsikten är att belysa de rättsliga ramarna för biblioteksverksamheten samt huvuddragen i den juridik som har att göra med bibliotekens olika informationstjänster. Kursledare: Susanna Broms.
ARR: Svensk Biblioteksforening
MER INFO: www.biblioteksforeningen.org

20 april, Uppsala

Vårt bibliotek – eller användarnas?

Slutkonferens för projektet Det frågeorienterade biblioteket: ett tillgängligt bibliotek på besökarens villkor.
ARR: Regionbibliotek Stockholm och Länsbibliotek Uppsala

22-24 april, Bergen, Norge

Åpne bibliotek! Transaksjon – relasjon – mobilitet

Halmstadkonferensen 2009 arrangeras i Bergen, Norge.
ARR: Regionbibliotek Halland m fl.

23 april, Över hela landet

Världsbokdagen firas 23 april!

Världsbokdagen firas över hela landet den 23 april. Se ditt eget biblioteks hemsida för ev arrangemang.

23-24 april, Malmö

Framtidens skolbibliotek

Framtidens skolbibliotek – en konferens med avstamp i utvecklingsprojektet SökaSpråkLära, SMiLE och Många SMiLE Boka in den 23-24 april för en konferens med bla Ross Todd, Olof Sundin, Ole Christensen, Ulla Wiklund och Carol Gordon som föreläsare! Mer information Helle Barrett, helle.barrett@pub.malmo.se och Bibi Eriksson, bibi.eriksson@mah.se

23-24 april, Lindesberg

Fängelsebibliotek gör skillnad

Svensk Biblioteksforening bjuder in till en nationell konferens om biblioteksservice inom kriminalvården. Under konferensen diskuteras: Vad händer vid långvarig isolering av intagna? Hur har olika driftsformer påverkat biblioteksverksamheten? Kan Godnattsagor inifrån ge intagna föräldrar en möjlighet att hålla kontakt med sina barn? Vi gör ett studiebesök på Hinseberg och konferensen ger också rika möjligheter till samtal och diskussioner med kollegor om det praktiska arbetet på landets fängelsebibliotek.

ARR: Svensk Biblioteksforening

MER INFO: www.biblioteksforeningen.org

27 april, Stockholm

Låntagaren i den globala byn

Låntagaren i den globala byn: nationell konferens om fjärrlån och referensarbete. Dagen bjuder på inspiration från Danmark med en presentation av Bibliotek.dk bibliotek.dk/, Danmarks automatiserade fjärrlån och internationella samarbete med OCLC. Föreläsare från Internationella biblioteket och Kungl. biblioteket medverkar. Vi tar upp bibliotekens referensservice som en väg till resurser bortom de egna bokhyllorna och där fjärrlån är en del.

ARR: Informations- och lånecentralerna Stockholm, Malmö och Umeå samt Svensk Biblioteksforening

● Vi presenterar två stora LIBRA-nyheter

Antalet bibliotek som använder LIBRA kommer att fyrdubblas! Axiell:s finska bolag koncentrerar nu alla sina utvecklingsresurser på en ny LIBRA-baserad produkt eftersom LIBRA anses vara det bästa systemet för den finska marknaden. Arbetet är redan påbörjat och samtliga finska kunder kommer att migreras till detta system.

Detta skapar förstås ytterligare resurser för ett högt tempo i vidareutvecklingen. Utvecklingsresurserna för LIBRA är nu tredubblade jämfört med tidigare.

ABM - Bibliotek, arkiv och museum – allt i ett. Genom att koppla samman Axiell CALM med LIBRA.SE och Axiell Arena skapas en fantastisk möjlighet till gemensam exponering av ABM-samlingarna.

Axiell CALM är ett modernt och avancerat system som hanterar alla funktioner i arkivet/museet i ett och samma system. Axiell CALM är baserat på internationella standarder och är utvecklat i nära samarbete med användarna. CALM är i bruk på över 350 olika arkiv och museer i Storbritannien och övriga Europa.

Kontakta oss - så berättar vi mer.